

actueel

6 OUDEREN- VERENIGINGEN

over de impact
van **corona**

Een **zorgzame buurt**
ontstaat niet vanzelf

Cover: Frank Toussaint
Samenlevingsopbouw RIMO Limburg

- 3 **Het verenigingsleven popelt**
- 4 De impact van corona op het **verenigingsleven**
- 8 "**Eenzaamheid** blijft erg ongelijk, ook al hoort het bij het leven"
- 10 7 **acties** in de strijd tegen **eenzaamheid**
- 12 "**Vervoer is** niet alleen een middel maar ook **een recht**"
- 14 Aan de slag met het thema **wonen**
- 17 Zes zorgprofessionals over **Kopzorgen Verdienen Zorg**
- 22 **Mijn Burgerprofiel**
- 24 Lokaal samenwerken in **zorgzame buurten**
- 26 **Wonen in de tuin van je mantelzorg**? Goedgekeurd!
- 28 Een **cultureel uitje** in het woonzorgcentrum
- 30 **Inkomensgarantie** voor ouderen: voer voor discussie
- 32 "**Renoveren** vergt vele tijd en energie"

De Vlaamse Ouderenraad is het advies- en inspraakorgaan van de ouderen bij de Vlaamse regering.

Actueel is het informatieblad van de Vlaamse Ouderenraad.

Bedankt Paula

Op 1 juni 2021 overleed Paula Sémer, koploper van onze Kopzorgen verdienen Zorg campagne. We zijn dankbaar dat we de afgelopen maanden konden samenwerken met deze grande dame.

De Vlaamse Ouderenraad betuigt zijn diepste medeleven aan familie, collega's en vrienden van Paula Sémer.

Het verenigingsleven popelt

Jul Geeroms
Voorzitter

Dat verenigingen een cruciale functie spelen in het leven van heel wat ouderen, is geen nieuwigheid. Het effect van de coronacrisis op die verenigingen en hun leden was dan ook groot. Tussen maart 2020 en nu was het gezien de maatregelen zeer moeilijk om fysiek samen te komen. Het zal dan ook niet verbazen dat het voor ouderenverenigingen enorm zoeken was naar manieren om hun werking toch warm te houden en onderweg geen mensen te verliezen.

Op geen enkel moment tijdens de crisis hebben ouderenverenigingen stil gezeten. Zij bleven verbinden. Binnen de mogelijkheden die de maatregelen bieden, stelden talrijke afdelingen alles in het werk om een aanbod te blijven aanbieden, zoals wandelingen of fietstochten in kleine groepjes en stoepbezoeken bij kwetsbare mede-leden, of op afstand mondklappers naaien en belcirkels op poten zetten.

Ook vierde de digitale verbinding hoogtij. Bestuursvergaderingen, een quiz, babbelmomentjes, stoelyoga of culturele voorstellingen. Noem maar op. Heel wat ouderen vonden de weg er naartoe. En voor zij bij wie het minder vlot verliep, werden er vormingen gegeven, telefonisch uitleg gegeven of testmomentjes georganiseerd.

De creativiteit beleefde hoogdagen. En veel organisaties willen die nieuwe manieren van verbinden ook vastpakken en blijven inzetten. Het experiment loopt nog, en de toekomst zal het uitwijzen.

“ De creativiteit beleefde hoogdagen. En veel organisaties willen die nieuwe manieren van verbinden ook vastpakken en blijven inzetten.

Fysiek verbinden zal uiteraard een zeer belangrijk deel van het verenigingsleven blijven uitmaken. Ongetwijfeld. Maar daar moeten wel voldoende veilige mogelijkheden toe blijven bestaan. Sommigen hadden al jaar en dag een afspraak met de uitbater van een lokaal café: zij konden het achterzaaltje gebruiken. Maar een aantal van die cafés overleefden de crisis niet en samen met hen, sloten ook de achterzaaltjes. Andere verenigingen benutten de zalen van het cultuur- of gemeenschapscentrum, een sector die ook enorm getroffen werd door de crisis en nu vooral inzet op een eigen aanbod – waardoor hun zalen permanent in gebruik zijn. Bovendien werden een deel van de locaties waar afdelingen van ouderenverenigingen tot voor de crisis gebruik van maakten, ingenomen door vaccinatiecentra.

Het verenigingsleven popelt. Maar het mag duidelijk zijn dat ouderenverenigingen op drempels stoten om opnieuw samen te komen en de essentie van hun werking te kunnen uitvoeren. Die drempels kunnen ze na anderhalf jaar missen als kiespijn. Het is aan lokale gemeentebesturen om samen met afdelingen op zoek te gaan naar voldoende ruime locaties om veilig samen te komen en te doen waar ze zo goed in zijn: mensen verenigen, hechtere buurten creëren, netwerken versterken, ouderen engageren, een luisterend oor bieden en eenzaamheidsgevoelens geen kans geven.

De impact van corona op het verenigingsleven

Ouderenverenigingen ondervonden heel wat hinder van de coronacrisis. Tijd om de balans op te maken. Hoe blikken ze terug op die hectische maanden en waar kijken ze naar uit?

We schrijven 11 maart 2020. Om de uitbraak van het virus te vertragen, neemt de overheid enkele ingrijpende maatregelen. Na onderling overleg en in samenspraak met Marc Van Ranst, beslissen ook de ouderenorganisaties om hun afdelingen te adviseren om alle activiteiten die deze maand voorzien zijn, uit te stellen. Een noodzakelijke, maar pijnlijke beslissing. Pijnlijk, want initiatieven van ouderenorganisaties hebben een belangrijke sociale functie. Ze creëren hechtere buurten, versterken het netwerk van mensen en maken vrijwillig engagement en zelfontplooiing mogelijk. Ze bieden bovendien een luisterend oor en zorgen ervoor dat eenzaamheidsgevoelens geen kans krijgen. Allemaal functies die voor onbepaalde tijd on hold zullen staan. Om nog maar te zwijgen van de financiële impact. Maar de gezondheid en het welzijn van zowel leden en vrijwilligers als de ruimere samenleving krijgt absolute prioriteit. Hun gemeenschappelijke communicatie is een toonbeeld van samenwerking en efficiëntie.

We zijn 23 juni 2021. 469 dagen of 67 weken na bovenstaande beslissing. De Vlaamse Ouderenraad ontvangt **Mark De Soete** (Algemeen Directeur OKRA), **Frederik Fluyt** (Directeur Vief), **Martin De Loose** (Directeur Neos), **Danny Simons** (Coördinator VI@s), **Steven Vanden Broucke** (Stafmedewerker S-Plus) en **Zeger Taeymans** (Stafmedewerker FedOS) op kantoor. We nodigden hen uit voor een babbel over de impact van de coronacrisis op het verenigingsleven. Een speciaal moment, want velen onder hen komen voor het eerst sinds lange tijd naar een fysieke bijeenkomst.

Dat het afgelopen jaar pittig was, is een understatement. Wat zal jullie het meest bijblijven?

Simons: Wat mij vooral is opgevallen, is de veerkracht van mensen. Zeer veel medewerkers, vrijwilligers en leden zochten naar originele en creatieve manieren om projecten en activiteiten die wegvielen, toch op te vangen. Langs de andere kant was er ook een grote groep ouderen onbereikbaar. Niet iedereen is digitaal actief, en die digitale ongeletterdheid bij onze doelgroep viel erg op.

De Soete: Heel wat leden werden geconfronteerd met een leeftijdsgrens. Alle 65-plussers werden plots als kwetsbaren bestempeld. En dat terwijl lang niet iedereen van 65 jaar of ouder hetzelfde risico loopt. Heel wat ouderen voelden zich daardoor onterecht maatschappelijk uitgesloten.

Vanden Broucke: Op televisie werd er jammer genoeg bijna alleen maar gesproken over ouderen in een woonzorgcentrum, terwijl het ook ouderen waren die tal van solidaire initiatieven ondernamen. Ook die waren het vermelden waard.

De Loose: Ik vind het opmerkelijk dat andere verenigingen de deuren hebben dichtgetrokken tijdens de coronacrisis, terwijl de ouderenverenigingen zijn blijven verenigen. We hebben op verschillende manieren aan onze leden laten weten dat we er nog altijd voor hen waren. Hoewel er geen activiteiten waren, hebben we tijdens de pandemie wel enorm veel werk verzet. Over elke regel die veranderde, moesten we communiceren met onze doelgroep. Daarnaast organiseerden we stoepgesprekken voor leden.

hadden we een digitaal aanbod en noem maar op. Het is dan ook jammer dat sommige leden zich afvragen of ze een korting kunnen krijgen op hun lidgeld, omdat ze niet 'fysiek' konden deelnemen aan activiteiten.

“ Het aantal overlijdens onder onze leden lag het afgelopen jaar 10% hoger dan andere jaren.

- De Soete

Merken jullie een verandering in het aantal leden?

De Soete: Ouderenverenigingen verliezen jaarlijks leden om natuurlijke redenen. Maar het aantal overlijdens onder onze leden lag het afgelopen jaar 10% hoger dan andere jaren. Normaalgezien vangen we dat op door per jaar zo'n 10.000 à 15.000 nieuwe leden te ontvangen. Maar wegens een geringe activiteitsgraad, is die instroom van nieuwe leden bijna volledig stilgevallen. Gelukkig hebben we ook bijzonder veel trouwe leden die niet afgehaakt zijn.

De Loose: Dat merken wij ook. Wij hebben op dit moment - het ledenjaar wordt pas afgesloten op 31 augustus van het jaar - een ledenverlies van 13% ten opzichte van het leden-cijfer van vorig jaar. Ook op financieel vlak heeft dat gevolgen. Als ledenorganisatie is 30% à 35% van onze inkomsten afkomstig van lidgeld. We zullen in de toekomst dus meer moeten inzetten op sponsoring en giften om die klap op te vangen.

“ Voor sommige mensen kunnen de activiteiten niet snel genoeg weer opstarten, anderen kijken graag nog even de kat uit de boom.

- Simons

Minder leden dus, maar wel meer goesting om weer samen te komen?

Vanden Broucke: Ik zie dat veel leden zin hebben om er opnieuw in te vliegen. Ze komen ons spontaan vragen naar de huidige richtlijnen omdat ze graag weer willen samenkomen.

Fluyt: Maar er zijn ook mensen terughoudend om deel te nemen aan activiteiten. Sommige leden zijn bang om weer samen te komen en enkele vrijwilligers en organisatoren zien ertegenop om iets te organiseren, als ze rekening moeten houden met zoveel richtlijnen. Al die extra voorbereidingen vragen enorm veel inspanningen.

Simons: Voor sommige mensen kunnen de activiteiten inderdaad niet snel genoeg weer opstarten, anderen kijken graag nog even de kat uit de boom. De angst om besmet te worden of om anderen te besmetten is grotendeels weg, maar de meesten blijven toch voorzichtig.

“ Nu alles weer begint op te starten, merk ik dat er te weinig locaties overblijven voor activiteiten van ouderenverenigingen.

- Fluyt

Wat is jullie grootste zorg voor de toekomst?

Simons: Heel veel activiteiten gingen voor de coronapandemie door in een gehuurd lokaal of de achterzaal van een café. Maar de horeca moest sluiten en verschillende cafés openen niet opnieuw. Daardoor is er een acuut gebrek aan locaties.

Fluyt: Klopt. Ook zalen van de gemeente zijn niet makkelijk om te reserveren en zijn ook vaak duur. Nu alles weer begint op te starten, merk ik dat er te weinig locaties overblijven voor activiteiten van ouderenverenigingen.

De Loose: Dat is inderdaad echt een probleem. Cultuurcentra houden hun zalen vrij voor eigen activiteiten. Pas als er een gaatje is in hun eigen programmatie, krijgen andere verenigingen een kans.

“ *Niet alle ouderen hebben de nodige middelen om online actief te zijn. Het is een taak van de overheid om ervoor te zorgen dat zij toch de kans krijgen om een computer of internet-abonnement aan te schaffen.*

- Taeymans

Simons: Hetzelfde verhaal zien we bij de lokalen van lokale dienstencentra.

Taeymans: Binnen onze vereniging valt het op dat er veel vaccinatiecentra zijn opgericht op publieke plaatsen waar er normaal activiteiten doorgingen.

En welke positieve effecten heeft deze crisis?

Simons: Ik ben aangenaam verrast over hoe creatief onze vrijwilligers te werk zijn gegaan tijdens de pandemie. Ze zochten naar nieuwe methoden om de band met de leden te behouden en zoveel mogelijk te blijven verenigen. Ze namen nieuwe uitdagingen en engagementen aan. Zo zaten mensen van wie ik het nooit zou verwachten, plots aan een naaimachine om mondkapjes te maken.

Vanden Broucke: De crisis zorgde inderdaad voor creativiteit onder de leden. Ze deelden kaartjes uit om de meer kwetsbare leden te ondersteunen, zetten belcirkels op, of organiseerden stoepbezoeken. Enkele leden slaagden er zelfs in om een Facebookcompetitie te organiseren.

De Loose: Sinds de pandemie hebben wij meer aandacht voor mensen in kwetsbare situaties. We werkten een budysysteem uit waarmee we mensen met eenzaamheidsgevoelens willen ondersteunen en hun dat gevoel willen verzachten. Dankzij dat nieuw platform kunnen we dat thema nu echt vastpakken.

Taeymans: Wij hebben extra ingezet op onlineactiviteiten. Onder de noemer studio Bubble2Bubble komen sprekers, danslessen, yoga-oefeningen, enzovoort aan bod. Het platform leeft echt bij onze leden. Maar we merken ook dat niet alle ouderen de nodige middelen hebben om online actief te zijn. Het is een taak van de overheid om ervoor te zorgen

dat ook die ouderen de kans krijgen om een computer of internetabonnement aan te schaffen.

Fluyt: Ook binnen onze vereniging heeft corona de digitalisering enorm versneld. Ik had veel vragen bij een digitale werking: gaan ouderen dat wel kunnen? Gaan digitale vergaderingen wel interactief zijn? Hebben mensen interesse om deel te nemen aan digitale activiteiten? Maar ik ben aangenaam verrast over hoe vlot alles ging.

Simons: Inderdaad, ook bij ons is die digitale wereld opeens heel concreet geworden. Wij organiseerden regelmatig proefsessies waarbij we samen met leden of vrijwilligers online vergaderingen al eens oefenden de dag voorzien. We stelden gebruiksvriendelijke handleidingen op voor bijvoorbeeld het opstarten van Zoom of het leren werken met WhatsApp. We ondervonden dat ouderen zich makkelijk aanpassen en snel leren. De voordien maandelijks georganiseerde quiz in West-Vlaanderen werd een maandelijks online quiz en praatgroepen en bestuursvergaderingen gingen plots digitaal door. Minder mobiele mensen, die we voor de coronapandemie moeilijk konden bereiken, participeerden nu wel.

De Soete: Digitaal zijn er inderdaad geen grenzen. Als er een vergadering plaatsvindt in Limburg, kunnen ook mensen uit West-Vlaanderen probleemloos online aansluiten.

“ *Je vindt vandaag de dag alles op het internet. We kunnen ons net onderscheiden door wel nog zaken fysiek te organiseren en dus een ‘exclusief’ karakter te geven.*

- De Loose

Wil dat zeggen dat er ook na corona nog veel digitaal zal gebeuren?

De Loose: Je vindt vandaag de dag alles op het internet, dus ik geloof niet dat je online echt een verschil kan maken. We

kunnen ons net onderscheiden door wel nog zaken fysiek te organiseren en dus een 'exclusief' karakter te geven. Daarom blijven we inzetten op fysieke vormingen en lezingen, cultuur, sport, reizen en noem maar op.

De Soete: Op organisatorisch en professioneel vlak denk ik dat kanalen als Zoom en Teams altijd zullen blijven. Bij een grote vergadering zal er al snel gekeken worden of het wel nuttig is om samen te komen. Kan de vergadering niet beter digitaal doorgaan? Maar een online vergadering kan nooit de waarde van een ontmoeting vervangen. Een online kerst- of paasfeest zal nooit hetzelfde teweegbrengen als een fysiek evenement.

De Loose: We mogen ook niet vergeten dat zelfs mensen die lid zijn van een ouderenvereniging, zich tijdens de coronapandemie eenzaam konden voelen. Zeker mensen die digitaal niet mee waren, werden met eenzaamheidsgevoelens geconfronteerd.

Taeymans: Wij willen daarom investeren in een hybride aanbod: activiteiten fysiek laten doorgaan, en ze live streamen voor mensen die thuis willen deelnemen. Tijdens de online activiteiten gedurende de pandemie hadden we soms meer deelnemers dan wanneer we die activiteit voordien fysiek lieten doorgaan. Door fysieke activiteiten ook online aan te bieden, sluiten we niemand uit. Maar het is een volledig nieuwe manier van werken, dus we weten nog niet hoe het zal uitdraaien.

Vanden Broucke: Onze digitale werking is aan een razend tempo gegroeid het afgelopen jaar. Met het project S-Plus Klikk willen we dan ook blijven inzetten op het digitaal vaardiger maken van ouderen.

“De crisis heeft mensen doen inzien dat de verbindende kracht van activiteiten onmisbaar is.

- Vanden Broucke

Heeft corona een effect op de maatschappelijke impact van ouderenverenigingen?

De Soete: Ik denk dat onze maatschappelijke positie nog nooit zo groot was. We werden gevraagd om te participeren

aan de Taskforce COVID-19 Zorg en we werden betrokken bij verschillende soorten corona-overleg.

Taeymans: Dankzij de coronapandemie gaat er wel meer aandacht naar zorg in het algemeen, en ook naar de werking van woonzorgcentra. Veel mensen beseffen nu bovendien dat een 65-plusser niet gewoon 'een oude man of vrouw' is, maar dat dat ook mensen zijn die veel kunnen en zich actief engageren.

De Loose: Naar ouderen is er veel aandacht gegaan, maar naar het verenigingsleven niet. Bovendien heb ik tijdens de pandemie duidelijk gemerkt dat we geen minister hebben die specifiek opkomt voor de belangen van ouderenverenigingen. We vallen onder de bevoegdheid van verschillende ministers, zoals de minister van Cultuur en de minister van Welzijn. Dat zorgt ervoor dat we tussen de mazen van hun netten vallen. Naar mijn mening hebben we nood aan een apart bevoegde minister die wél de nodige aandacht heeft voor ons.

Wat is de grootste troef van een ouderenvereniging volgens jullie? Waarom moeten mensen zich aansluiten bij een ouderenvereniging?

Vanden Broucke: Voor de coronapandemie werden onze activiteiten als vanzelfsprekend gezien. De crisis heeft mensen echter doen inzien dat de verbindende kracht van die activiteiten onmisbaar is. Ze werden zich bewust van het feit dat het verenigingsleven een cruciale factor in hun leven speelt.

De Soete: Ouderenverenigingen doen zoveel meer dan koffiedrinken onder de kerktoren, een vooroordeel dat veel mensen hebben. Maar ook dat potje koffie mag niet onderschat worden. Het is van cruciaal belang om mensen samen te brengen.

De Loose: In het verenigingsleven beleef je alles samen. Dat is zoveel meer waard dan als je iets alleen beleeft, en volgens mij dus ook onze grootste troef.

Simons: Ik sluit me daar volledig bij aan. Onze lokale afdelingen zijn ingebed in het lokale, sociale netwerk. Ze hebben voeling met de gemeenschap en zijn een vangnet voor enorm veel mensen. De vrijwilligers in onze verenigingen zijn vertrouwenspersonen en bruggenbouwers.

Laurane Berkein & Veerle Quirynen

Stafmedewerkers communicatie

"Eenzaamheid blijft erg ongelijk, ook al hoort het bij het leven"

Eenzaamheid maakt integraal deel uit van onze samenleving. Door de coronapandemie is het thema het afgelopen jaar echter veel sterker op de beleidsagenda gekomen. De Vlaamse Regering maakt nu een prioriteit van de strijd tegen eenzaamheid via een eenzaamheidsplan met doelstellingenkader. Naar aanleiding van een nieuw advies over dat eenzaamheidsplan ging de Vlaamse Ouderenraad in gesprek met **Leen Heylen**, onderzoeker bij de Thomas More-hogeschool en een vaste waarde in het debat rond eenzaamheid.

Niet enkel tijdens de feestdagen

Door de coronapandemie hebben we collectief gevoeld hoe eenzaam we kunnen zijn. En hoewel we nu beseffen dat eenzaamheid bij het leven hoort en dat die eenzame gevoelens ons mens maken, mogen we niet vergeten dat sommige mensen heel lange periodes van eenzaamheid doormaken. "Na de coronapandemie zullen veel mensen die eenzaamheid wellicht achter zich kunnen laten", knikt Heylen. "Maar bij mensen met een kwetsbaar profiel die zich al eenzaam voelden, zullen die gevoelens mogelijk enkel groter geworden zijn. En er zijn waarschijnlijk ook mensen die in eenzaamheid beland zijn, maar er niet zelf weer uit geraken."

Het is dus belangrijk dat het thema bespreekbaar blijft, ook na de coronapandemie. "Eenzaamheid is een ad hoc thema", legt Heylen uit. "Zo heeft tijdens de feestdagen iedereen plots aandacht voor mensen met eenzaamheidsgevoelens. Maar het thema maakt altijd deel uit van onze samenleving, niet enkel op die dagen. Dus het is een grote, maatschappelijke uitdaging om preventief met het thema aan de slag te gaan. Eenzaamheid blijft erg ongelijk, ook al hoort het bij het leven."

Over beleidsdomeinen heen

In het eenzaamheidsplan moet er vooral oog zijn voor de structurele oorzaken van armoede, vindt Heylen. "Het is belangrijk dat we weten wat mensen kwetsbaar maakt", legt Heylen uit. "En dat over alle leeftijden heen. In een ideale wereld wordt er dus voldoende budget vrijgemaakt voor onderzoek. Wat zijn mensen hun wensen en verwachtingen? Iemand die minder sociale contacten heeft, is bijvoorbeeld niet noodzakelijk eenzaam. Wanneer we alle structurele oorzaken kunnen achterhalen, kan er ook meer aandacht worden besteed aan de preventie van eenzaamheid."

Eenzaamheid is bovendien niet enkel een thema waar de minister van Welzijn mee aan de slag moet gaan. "Naast gezondheidsproblemen, zijn ook mobiliteitsproblemen en armoede belangrijke risicofactoren voor eenzaamheid", vertelt Heylen. "Wanneer er rekening gehouden wordt met de risicofactoren, wil dat dus zeggen dat ook de minister van Armoedebestrijding en de minister van Ruimtelijke Ordening betrokken moeten zijn bij het actieplan eenzaamheid."

Andere risicofactoren zijn bepaalde levensloopgebeurtenissen zoals het verlies van een partner of een scheiding. En als we naar risicogroepen kijken, zien we dat onder andere mantelzorgers, ouderen en mensen met een migratieachtergrond meer kans hebben op eenzaamheidsgevoelens."

“Ook mensen die zich eenzaam voelen, willen een betekenisvolle rol opnemen in de samenleving.”

Eenzaamheid is geen ziekte

Veel hulpverleners willen mensen met eenzaamheidsgevoelens helpen en hen oplossingen aanreiken. Maar dat is niet altijd wat de persoon in kwestie nodig heeft. "Bijna iedereen denkt oplossingsgericht", knikt Heylen. "Maar eenzaamheid is geen ziekte die je zomaar kan behandelen. Wat wél kan helpen, is naar mensen hun verhaal luisteren. Ga een gesprek aan over eenzaamheid."

"Hulpverleners kunnen ook preventief werken en mensen met eenzaamheidsgevoelens, of mensen die tot de risicogroep behoren, in een krachtige positie zetten. Veel mensen

met eenzaamheidsgevoelens doen bijvoorbeeld vrijwilligerswerk. Hulp aanvaarden is voor velen een drempel, maar als je mensen iets kan laten betekenen voor anderen, dan accepteren ze de aangeboden steun makkelijker", gaat Heylen verder. "Mensen die zich eenzaam voelen, voelen zich mislukt en uitgesloten. Wanneer je hen aanspreekt op wat ze kunnen en graag doen, en niet op hun nood of probleem, durven ze wel een gesprek aangaan. Ook mensen die zich eenzaam voelen, willen een betekenisvolle rol opnemen in de samenleving. En dat kan vaak helpend zijn."

Zorgzame buurten

Buurten waar mensen ongeacht hun leeftijd of zorgbehoefte kunnen blijven wonen, zijn aan een opmars bezig. In die buurten is er ook aandacht voor mensen met eenzaamheidsgevoelens. "De woonomgeving van mensen is erg belangrijk. De meest kwetsbare mensen hebben vaak een klein netwerk waar ze niet op kunnen rekenen. Het voordeel van inzetten op een zorgzame buurt is dat het netwerk van burens versterkt kan worden", vertelt Heylen. "Daardoor wordt het netwerk van de meer kwetsbare burens ook versterkt."

Maar er zijn ook grenzen aan wat je aan burens kan vragen, en van hen kan verwachten. "Mensen die zich vrijwillig inzetten voor de buurt, kunnen veel betekenen voor kwetsbare groepen", legt Heylen uit. "Burens kunnen kleine zaken doen voor elkaar en voor een kwetsbare uit de buurt, zoals een boodschap of een klusje in de tuin. Maar ze kunnen geen complexe situaties oplossen of een professionele hulpverlener vervangen. Ook in een zorgzame buurt is er dus een sterke samenwerking nodig tussen de buurt én de professionele hulpverleners."

Lees onze actiepunten in de strijd tegen eenzaamheid >>>

De Vlaamse Ouderenraad formuleert

7 acties in de strijd tegen eenzaamheid

In een nieuw advies neemt de Vlaamse Ouderenraad het eenzaamheidsplan kritisch onder de loep en reiken we concrete actiepunten aan. In dit artikel schuiven we 7 strijdpunten naar voren die de beleidsmakers moeten uitvoeren opdat hun plan kan slagen.

1

Verbeter de detectie van kwetsbare situaties

Een goede detectie van eenzaamheid is het startpunt van elk sterk eenzaamheidsbeleid. Door kwetsbare situaties in kaart te brengen, mensen te leren hoe ze er aandacht aan kunnen besteden en op een gepaste manier kunnen reageren, kan chronische vereenzaming aangepakt en idealiter voorkomen worden.

"Acties die tot nog toe opgezet zijn, zijn eigenlijk toch wat nattevingerwerk. We gaan uit van signalen die we opvangen, maar eigenlijk hebben we meer data nodig om de noden echt goed te kennen. Zo kunnen we analyseren op welke doelgroepen en noden we moeten focussen bij het uitwerken van nieuwe acties. Je kan veel initiatieven opzetten, maar als de nood er niet is, gaat het nooit van de grond komen." - Deborah, getuige

2

Maak eenzaamheidsgevoelens bespreekbaar en zoek samen naar antwoorden

Momenten van eenzaamheid zijn normaal en kunnen in elke levensfase voorkomen. Dat besef is essentieel in het bespreekbaar maken van eenzaamheid. Tegelijk zijn de antwoorden op die eenzaamheid voor iedereen anders. Zoeken naar oplossingen begint bij luisteren, niet met oplossingen uitdenken van bovenaf.

"Eenzaamheid maakt integraal deel uit van mijn leven. Wat mij helpt is die eenzaamheid te durven aanzien, het pijnlijke of het gemis van dat moment niet vermijden."

Het zou mij ook helpen indien ik er met andere mensen kon over spreken, maar in mijn aanvoelen rust daar een zeker taboe op. Als je je eenzaam voelt, is er misschien wel iets mis met jou." - Geneviève, getuige

"Eenzaamheid is een vraag naar wederkerige warmte, tussen alle generaties. Vanuit de oudere kan het de warmte van de glimlach zijn, bij het kijken naar een spelend kind." - Koen, getuige

3

Screen de impact van beleidsbeslissingen op wie kwetsbaar is

Het creëren van participatiekansen en het structureel wegwerken van participatiedrempels en oorzaken van kwetsbaarheid, is noodzakelijk om tot een inclusieve en zorgzame samenleving te komen. En dat over beleidsdomeinen en –niveaus heen. De Vlaamse Regering moet hier permanent aandacht voor hebben in haar beleidsbeslissingen.

4

Betrek ouderenorganisaties in de strijd tegen eenzaamheid

De rol van alle krachten in de buurt, burgers én organisaties, moet worden gezien, erkend en gewaardeerd. Ouderenorganisaties zijn in dat opzicht een relevante partner. Ze dragen bij tot een sterker sociaal weefsel in de buurt en nemen waar nodig een signaalfunctie op ten aanzien van de lokale of bovenlokale overheid.

5

Stel een buurtzorgcoördinator aan

Er is nood aan iemand die instaat voor de organisatie van de proactieve detectie van mensen in een kwetsbare situatie. Tegelijk zet dit schakelfiguur structurele samenwerkingsverbanden op tussen de formele en informele actoren binnen de zorgzame buurt.

"Je hebt nood aan iemand die dit allemaal coördineert en er de ruimte en middelen voor krijgt om hier fulltime mee bezig te zijn. Die persoon moet constructief en verbindend kunnen omspringen met organisaties met een eigen reeds bestaande werking, dat vergt veel communicatie en een doordachte aanpak." - An, getuige

6

Werk een kader uit rond existentiële eenzaamheid

In het huidige doelstellingenkader schenkt de Vlaamse Regering geen aandacht aan existentiële eenzaamheid. Nochtans vergt het een eigen benadering.

Zo kan de verhuis naar een woonzorgcentrum een grote impact hebben, niet enkel sociaal en emotioneel, maar vaak werpen zich ook existentiële levensvragen op bij bewoners. Het is daarom van cruciaal belang dat elke bewoner in een residentiële zorgsetting als individu écht centraal staat en dat zijn leven maximaal kan blijven vertrekken vanuit de eigen wensen, relaties en doelen.

7

Veranker sterke lokale initiatieven

Via het aanreiken van goede praktijken, onderbouwde inzichten en concrete tools kan een Vlaams eenzaamheidsplan helpen om waardevolle initiatieven uit te bouwen in de strijd tegen eenzaamheid. Heb daarbij aandacht voor de brede diversiteit aan vormen van eenzaamheid.

"Elk dorp of elke buurt moet beschikken over een gemeenschapsruimte, hoe bescheiden ook, waar mensen geregeld mekaar kunnen ontmoeten voor een babbel, een tas koffie of een kommetje soep met boterham in combinatie met wat ontspanning en nuttige informatie. Een actieve buurtwerking moet ervoor zorgen dat iedereen de kans krijgt om erbij te zijn. Ook het oprichten van 'buurtpunten' kan belangrijk zijn om het gebrek aan basisdiensten te compenseren en sociale cohesie in de buurt te verhogen. Bij dit alles kan de lokale overheid sensibiliseren, faciliteren en ondersteunen." - getuige

Meer informatie

Naast deze zeven strijdpunten formuleert de Vlaamse Ouderenraad in zijn advies nog meer concrete acties en aanbevelingen.

Benieuwd? Lees het volledige advies via www.vlaamse-ouderenraad.be.

Laurane Berkein

Stafmedewerker communicatie en copywriting

“Vervoer is niet alleen een middel, maar ook een recht”

Wanneer mensen door beperkte verplaatsingsmogelijkheden niet meer op een volwaardige manier aan het maatschappelijk leven kunnen deelnemen, spreken we over vervoersarmoede. Mobiel 21 en Netwerk Duurzame Mobiliteit onderzochten, samen met Universiteit Gent en Vrije Universiteit Brussel, de achterliggende factoren van vervoersarmoede. Naar aanleiding van dat onderzoek vroegen wij **Kris Helincks**, medewerker mobiliteitsarmoede bij stad Gent, hoe het thema bij de stropendragers wordt aangepakt.

Hoeveel Gentse ouderen ervaren vervoersarmoede?

Helincks: “Vervoersarmoede is een complexe problematiek. Je kan dan ook geen exact cijfer plakken op het aantal vervoersarme mensen in een stad of gemeente. Stad Gent pikt wel verschillende signalen op van mensen die vervoersarm zijn, bijvoorbeeld in burgervragen of op het werkveld zoals bij leerlingen in scholen, bij het helpen in een zoektocht, in lokale dienstencentra of woonzorgcentra. Daaruit blijkt dat er ook heel wat ouderen vervoersarm zijn. Het plakken van een cijfer op het aantal vervoersarmen is geen streefdoel. Het is vooral belangrijk dat we ons bewust zijn van de problematiek en er steeds oog voor hebben.”

Wat zijn de oorzaken van vervoersarmoede?

Helincks: “Fysieke beperkingen zijn een eerste oorzaak van vervoersarmoede. Sommige ouderen zijn minder goed ter been en kunnen dus minder lange afstanden wandelen. Ook de fiets is een vervoersmiddel dat voor heel wat ouderen niet langer evident is. Bovendien wordt met de auto rijden moeilijker als je reactiesnelheid afneemt, je minder goed ziet of als je gezondheidsproblemen hebt. Omdat deze beperkingen vaker voorkomen naarmate je ouder wordt, nemen vervoersopties dus ook vaak af met de leeftijd.”

“Ook het gebrek aan informatieverstrekking op maat kan vervoersarmoede in de hand werken. Sommige ouderen willen naast een overzicht van de buslijnen en dienstregelingen, soms ook begeleiding wanneer ze voor het eerst gebruikmaken van het openbaar vervoer. Anderen onderkennen dan weer moeilijkheden bij het lezen van de busuren.”

“Een tekort aan een sociaal netwerk draagt ook bij tot vervoersarmoede, meer nog bij ouderen die vaak minder vervoersopties hebben. Ondersteuning bij een wandeling of kunnen meerijden betekenen dan een groot verschil in de activiteiten die iemand nog kan uitvoeren. Ook het openbaar domein kan voor problemen zorgen. Een oudere die te voet naar de bakker in de straat wil, kan dat soms niet omdat hij of zij moeilijkheden heeft met drempels op het voetpad. En naast het hebben van voldoende vervoersopties, vinden mensen het ook belangrijk dat ze zich kunnen verplaatsen in een groene, veilige omgeving. Verlichte oversteekplaatsen zijn bijvoorbeeld ook een aandachtspunt. Bovendien kunnen ook financiële problemen vervoersarmoede veroorzaken, zoals het niet kunnen betalen van een fiets, laat staan een elektrische fiets, of van een busabonnement.”

Heeft vervoersarmoede grote gevolgen voor de personen in kwestie?

Helincks: "Wie ergens niet geraakt, wordt op verschillende vlakken uitgesloten. Wie wil werken, maar geen middel heeft om naar zijn werk te gaan, heeft een probleem. Ouderen die naar het ziekenhuis moeten, maar geen opties hebben om er te geraken, ondervinden moeilijkheden. Eigenlijk wordt mobiliteit te weinig aanzien als een recht. Werk, gezondheid en onderwijs zijn mensenrechten. Maar wat ben je met die rechten als je niet op je bestemming raakt? Vervoer is niet alleen een middel, maar ook een recht. Ik merk trouwens dat verschillende stadsdiensten wel werken rond mobiliteit, maar ze doen dat elk vanuit hun eigen werkveld. Daardoor is het thema erg gefragmenteerd. Als vervoersarmoedeambtenaar hou ik het bredere plaatje voor ogen en link ik die initiatieven aan elkaar."

“De vraag is of ouderen de weg vinden naar die alternatieve vervoersmogelijkheden?”

Hebben Gentenaars veel vervoersopties om ergens te geraken?

Helincks: "Er zijn alternatieven voor mensen die zich niet te voet, met de fiets, met het openbaar vervoer of met de auto kunnen verplaatsen. Mutualiteiten bieden vervoer aan, bijvoorbeeld niet-dringend medisch vervoer of boodschappenvervoer. De stad biedt een Minder Mobielen Centrale aan met vrijwilligersvervoer voor mensen met een beperkt inkomen en aangepast rolstoelvervoer. Daarnaast heeft de stad ook vrijwilligersvervoer en boodschappenbussen via lokale dienstencentra, fietstaxi's en taxicheques voor mensen met een beperkt inkomen die minder mobiel zijn. Ook op autodelen zetten we hard in. De vraag is natuurlijk: vinden ouderen de weg naar die alternatieve vervoersmogelijkheden? In het kader van het actieplan vervoersarmoede in Gent wordt dat nu onderzocht via bevestigingen en interviews. We verwachten de resultaten na de zomer."

Wordt de ouderenraad betrokken als er op het lokaal niveau thema's als mobiliteit besproken worden?

Helincks: "We hebben zeker oog voor de input van ouderen wanneer we inzetten op zulke thema's. We hebben input nodig van de doelgroep om te checken of we de juiste dingen doen. De stedelijke seniorenraad wordt betrokken als we onderzoeken uitvoeren. We vragen hen naar wat er goed loopt, hoe het anders moet en of ze aanbevelingen hebben. We zitten ook samen met lokale instellingen en verenigingen als we de wijkmobiliteitsplannen analyseren. Met minder mobiele leden van de klankbordgroep toegankelijkheid en met oudere buurtbewoners doen we knelpuntwandelingen en noteren we drempels in de buurt die zij aanhalen. Ook bij beleidsplannen betrekken we adviesraden, zodat we met hun feedback aan de slag kunnen."

Laurane Berkein

Stafmedewerker communicatie en copywriting

Marina (68) en Marie-France (65) hebben vrienden en familieleden die moeilijkheden hebben om zich te verplaatsen. Ze delen hun ervaringen met ons.

Verschillende bussen nemen

Marina: "Mijn mama is 91 jaar en woont in een sociaal wooncomplex. Omdat er geen bushalte is voor de deur, moeten bewoners zo'n 300 meter wandelen als ze gebruik willen maken van het openbaar vervoer. Voor mensen zoals mijn mama is dat fysiek niet haalbaar. Bovendien moeten bewoners vaak meerdere bussen nemen als ze ergens naartoe willen, waardoor het helemaal onmogelijk wordt om zich te verplaatsen. Gelukkig heeft mama 6 kinderen. Samen met alle broers en zussen hebben we dus voldoende mogelijkheden om haar vervoersprobleem op te lossen en bijvoorbeeld voor haar naar de winkel te gaan."

"Ik doe ook vrijwilligerswerk. Een van mijn medevrijwilligers kwam altijd met de fiets naar de organisatie, maar een tijdje geleden brak ze haar knie. Daardoor kan ze niet meer fietsen. Het gevolg? Ze moest haar vrijwilligerswerk opgeven. Met het openbaar vervoer was ze te lang onderweg en zich met de auto verplaatsen betekende een te hoge meerkost."

Treinbegeleiding

Marie-France: "Toen mijn moeder nog leefde, nam ik mantelzorg op voor haar. Mijn mama zat in een rolstoel en als ik met haar de trein wilde nemen, moest ik de spoorwegmaatschappij altijd op voorhand verwittigen. Zo kregen we bij moment van op- en afstappen begeleiding. Zonder zou het onmogelijk zijn om de rolstoel op de trein te krijgen. De begeleiding was altijd in orde, maar het feit dat je op voorhand moest verwittigen, maakte onverwachte uitstapjes bijna onmogelijk. En als ik al eens vergat om die melding te doen, had ik problemen. Het zou veel eenvoudiger zijn als stations en treinen toegankelijker zijn, zodat ook mensen die minder mobiel zijn de trein kunnen nemen wanneer ze willen."

Aan de slag met het thema wonen!

In maart lanceerde Vlaamse Ouderenraad · Lokaal de vorming 'Een sterk lokaal woonbeleid'. In die vorming komen verschillende hefboomen aan bod waarmee lokale ouderenraden en gemeenten aan de slag kunnen gaan, om de woonsituatie van ouderen in de gemeente te verbeteren. Want die voldoet niet altijd aan hun wensen en noden. **Hilde, Hendrik, Rik en Corry** namen (digitaal) deel aan de vorming. Wij vroegen hen hoe ze in de toekomst met het thema wonen aan de slag gaan.

Hilde (63)
Ouderenbeleidscoördinator
in Lochristi

© Trees Thoen

Woonsituaties op de radar

"Ik heb wonen altijd al een belangrijk thema gevonden. Ons huis is ten slotte ons tweede lichaam. Samen met de centrumleidster van het Lokaal Dienstencentrum in Lochristi, zet ik in op de woonsituatie van de ouderen in de gemeente. Ik ben ook lid van de ouderenraad en de adviesraad voor personen met een handicap, twee doelgroepen die vaak een aangepaste woning nodig hebben. Recent organiseerde ik al twee infoavonden rond het thema. Dat woonsituaties moeten verbeteren, staat dus al even op de radar."

Inclusieve samenleving

"In een ideale wereld wordt er bij elke verandering in de ruimtelijke ordening rekening gehouden met ouderen en mensen met een handicap. Ik ijver dan ook voor een samenleving waar iedereen in zijn eigen woning kan blijven wonen, ook mensen in kwetsbare situaties. Zij moeten zich zelfstandig kunnen verplaatsen in een aangename omgeving. Nu kunnen mensen met een rollator of rolstoel vaak de straat niet zelfstandig oversteken, omdat er drempels aanwezig zijn."

"Een inclusieve gemeente is een gemeente waar ook mensen in kwetsbare situaties kunnen deelnemen aan cultuur, waar ze kunnen rekenen op de juiste zorg en waar ze kunnen leven in een aangepaste woning. Ik vind het ook belangrijk dat generaties samenleven, want ouderen willen ook kinderen en jonge mensen zien. Het zou daarom fijn zijn mochten er in Lochristi in de toekomst meer collectieve woonvormen komen, waar ouderen en jongeren een aantal ruimtes delen. Een gemeenschappelijke tuin, bijvoorbeeld."

Signalen van adviesraden en rookmelders

"De rol van de ouderenraad in de gemeente is erg belangrijk. Leden van de ouderenraad hebben meestal een groot netwerk. Zij kunnen het lokaal bestuur melden waar er meer aandacht aan besteed moet worden als het op ouderen aankomt. Daar maken we in Lochristi duchtig gebruik van. Maar de rol van de Gecoro, de gemeentelijke commissie ruimtelijke ordening, was nieuw voor mij. Het is een maatschappelijke adviesraad, maar in Lochristi zit er niemand van de ouderenraad in die adviesraad. Dat zou ik graag veranderen!"

"Wat ik ook niet wist, is dat 6 op 10 ouderen geen rookmelder in zijn of haar woning heeft. Dat kwam ook aan bod in de vorming. Nochtans is het hebben van een rookmelder verplicht. Bovendien is het een belangrijke preventie. Daarom zal er nu een artikel over rookmelders verschijnen in ons infoblad, en we gaan ook met het Lokaal Dienstencentrum iets organiseren over het thema."

Hendrik (62)
Voorzitter van de
seniorenraad in Lede

Verhuizen naar een centrumgemeente

"Het centrum van Lede wordt volledig vernieuwd. Er komt een nieuw diensten-centrum en 22 sociale appartementen voor ouderen. De seniorenraad wil graag advies kunnen geven, zodat er bij de herinrichting van het centrum rekening gehouden wordt met de noden en behoeften van de ouderen in de gemeente. Daarom besloot ik om deze vorming rond wonen mee te volgen."

"Lede is een landelijke gemeente met vijf deelgemeenten. Omdat veel van die deelgemeenten weinig eigen voorzieningen hebben, verplaatsen de inwoners zich regelmatig naar de centrumgemeente. Maar de busverbinding tussen het centrum en de deelgemeenten is daar helemaal niet op voorzien. Tussen een van de deelgemeenten en de centrumgemeente is er zelfs geen rechtstreekse verbinding voorzien. Veel woningen in Lede voldoen ook niet aan de noden van ouderen. Gelukkig wordt er in het centrum nu wel ingezet op aangepaste woningen. Ik denk dus dat ouderen die zich minder goed kunnen verplaatsen, daarom beter verhuizen naar een centrumgemeente, waar ze wel een aangepaste woning en woonomgeving hebben."

"Ik vind het de taak van de seniorenraad van Lede om, in samenwerking met het gemeentebestuur, ouderen in te lichten over hun opties, hoe ze hun woning kunnen verbeteren of waar er aangepaste woningen zijn."

Te vroeg voor collectieve woonvormen

"In de vorming kwamen er veel alternatieve woonvormen aan bod, maar persoonlijk denk ik dat het nog te vroeg is voor collectieve initiatieven. Waar wel interesse voor is, zijn gemeenschappelijke ruimtes die ingericht zijn als ontspanningsruimte of eetruimte. Ook in de nieuwe appartementsgebouwen in onze gemeente komen zulke ruimtes."

"Weet je wat ik in de vorming trouwens nog geleerd heb? Niemand van de seniorenraad is lid van de Gecoro. Ik ga ervoor zorgen dat de noden van ouderen ook daar aan bod komen!"

Rik Priem (64)
Schepen van seniorenbeleid
in Meulebeke

Diverse mogelijkheden

"Er is al even een vergrijzing van de bevolking aan de gang, en meer en meer ouderen willen ouder worden in hun eigen woning. Maar omdat hun woning niet voldoet aan hun behoeften, moeten er aanpassingen gebeuren. Ik wil een goed zicht hebben op alle mogelijkheden. Daarom besloot ik om deel te nemen aan de vorming. Ik leerde er veel nieuwe woonvormen kennen, want in Meulebeke wordt er nog niet veel ingezet op alternatieve woonvormen. Kangoeroewonen komt wel op, en ook assistentiewoningen zijn aan een opmars bezig."

Beleidsvisie

"Aangezien ik nog maar sinds december 2020 schepen ben, weet ik nog niet veel over de huidige woonsituatie en toekomstplannen in de gemeente. Ik sta er wel voor open om contact op te nemen met collega-schepenen uit andere gemeenten, en te luisteren naar wat zij zoal doen rond wonen. Ik ben van plan om de informatie uit de vorming te bespreken met onze ouderenraad, en te luisteren naar hun ideeën. Ik werk ook nauw samen met een preventiemedewerker, en samen gaan we onderzoeken wat de woonnoden zijn bij de ouderen. Al die verzamelde informatie ga ik bundelen in onze beleidsvisie, zodat de ouderen uit Meulebeke zorgeloos ouder kunnen worden in eigen stad."

Corry (72)
Voorzitter van de
seniorenraad in Malle

Sterktes en werkpunten

"In Malle bestaan er al verschillende alternatieve woonvormen. Kangoeroewonen is al goed ingeburgerd, er is recent een cohousingproject opgestart, er zijn vol-doende woonzorgcentra, sociale woningen en assistentiewoningen. De vorming was nuttig om te kijken op welke vlakken we goed bezig zijn, en op welke vlakken we nog wat werk hebben."

"Praktijkvoorbeelden van andere gemeenten vond ik zeer boeiend. Daar kunnen we nog veel van leren. En hoewel we in Malle al veel alternatieve woonvormen hebben, was gestippeld wonen toch nog een onbekend begrip voor mij."

Woonloket installeren

"De seniorenraad heeft in Malle een belangrijke functie. We adviseren de gemeente op eigen initiatief, maar soms vraagt de gemeente ook advies aan ons. Recent nog brachten we op vraag van de gemeente een advies uit over tijdelijke, zelfstandige zorgunits. De seniorenraad informeert bovendien ouderen over mogelijke hulpbronnen."

"Iets dat mij tijdens de vorming enorm interesseerde, was het idee van een woonloket waar ouderen met al hun vragen over het thema wonen terecht kunnen. Malle heeft al een 'EnergieK Woonloket', waar mensen terecht kunnen voor alle vragen rond wonen en renoveren. Momenteel wordt dat loket vooral gebruikt voor informatie over hernieuwbare energie en waterbesparing. Voor ouderen zijn de investeringen die daarvoor nodig zijn niet altijd haalbaar. Zij hebben vooral nood aan advies over aangepast, toegankelijk en kwalitatief wonen, en nood aan hulp bij de zoektocht naar de juiste vakman. De vraag is dus: bereikt de gewenste informatie onze ouderen en maken ze er ook gebruik van? Op die vraag wil ik in de nabije toekomst graag een antwoord krijgen!"

Ook interesse in de vorming? Surf dan naar www.ouderenraden.be of neem contact op met Nadia Denayer via lokaal@vlaamse-ouderenraad.be of 02 209 34 58.

Laurane Berkein

Stafmedewerker communicatie en copywriting

Heb jij al een gezondheidssamenvatting?

De gezondheidssamenvatting is de beknopte elektronische samenvatting van jouw gezondheidstoestand. Ze wordt opgemaakt door je vaste huisarts, die ook je Globaal Medisch Dossier beheert.

Ze bevat de kerninformatie om jou als patiënt goed en veilig te verzorgen, want gezondheidsverstrekkers weten door de samenvatting in één oogopslag welke medicatie je neemt, of je allergisch bent voor bepaalde producten, of je vaccinaties in orde zijn, je wilsverklaringen, ... dat kan heel goed van pas komen als je bijvoorbeeld via een spoedopname in het ziekenhuis belandt.

Spreek je huisarts erover aan. Die kan je gezondheidssamenvatting aanmaken of vervolledigen.

Zes zorgprofessionals over Kopzorgen Verdienen Zorg

De Kopzorgen Verdienen Zorg campagne van de Vlaamse Ouderenraad vraagt sinds oktober 2020 meer aandacht voor het psychisch welzijn van ouderen. Landen willen we in november 2021 met aanbevelingen voor beleidsmakers. Tot dan gaat onze verkenning verder. Naast onze zoektocht naar ervaringen van ouderen en visies van experts, spraken we de laatste maanden ook met heel wat boeiende professionals op het terrein. In dit artikel geven we zes organisaties het woord. Zij gaan dag in, dag uit, op zoek naar oplossingen voor ouderen die psychische ondersteuning nodig hebben. Waarvoor komen ouderen bij hen terecht, wat kan er beter in de geestelijke gezondheidszorg en hoe zien ze hun werking in de toekomst?

1 Reakiro

Luc Bemelmans is coördinator bij Reakiro, een huis voor mensen die omwille van ondraaglijk psychisch lijden door een ernstige psychiatrische aandoening worstelen met vragen rond levenseinde en euthanasie overwegen. De mensen die bij Reakiro aankloppen voor hulp, worden gasten genoemd.

Met welke kopzorgen kloppen ouderen bij jullie aan?

Bemelmans: "Veel van de mensen die zich aanmelden, kregen al veel hulp, kennen veel negatieve ervaringen, zijn behandelmoe of kennen zelfs een aversie tegen de geestelijke gezondheidszorg. Niet iedereen wil opnieuw opgenomen worden in een psychiatrisch ziekenhuis: mensen die een doodswens hebben, kunnen die wens niet altijd uitspreken tijdens behandelingen. Dat komt vaak omdat hulpverleners onvoldoende ervaring en deskundigheid hebben om met vragen rond levenseinde om te gaan. Wij zijn er om de mensen die tussen de mazen van het net glijpen op te vangen, maar ook voor mensen die hun doodswensen luidop willen uitspreken."

"Onze dienstverlening is gratis, zo houden we de drempel voor gasten zo laag mogelijk. Het is al moeilijk genoeg voor hen om hun hart ergens op tafel

te leggen. Velen hun problematiek is verweven met een geschiedenis van ingrijpende levensgebeurtenissen en/of psychosociale problemen, zoals armoede en eenzaamheid."

Hoe kan de organisatie van de geestelijke gezondheidszorg voor ouderen verbeterd worden?

Bemelmans: "Er worden al veel goede stappen gezet om de zorg dichterbij de personen met een psychische nood te brengen, maar er kan altijd nog meer ondernomen worden. Zo vind ik dat er meer middelen mogen vrijgemaakt worden voor de preventie in de geestelijke gezondheidszorg zodat het aanbod de zorgvragen aankan en er zo weinig mogelijk drempels zijn om een beroep te doen op geestelijke gezondheidszorg. Veel mensen kunnen psychologische hulpverlening niet betalen en anderen vinden de weg ernaartoe niet omdat ze digitaal niet mee zijn."

“Er moeten zo weinig mogelijk drempels zijn om een beroep te doen op geestelijke gezondheidszorg.”

"Ik vind het ook belangrijk dat er meer aandacht komt voor individuele behandeltrajecten: menselijke, inclusieve en herstelondersteunende zorg op maat, met de patiënt centraal én aan het stuur, in samenwerking met de betrokken naasten. Zo'n behandeling mag langer duren, maar veel hulpverleners hebben - omwille van de organisatie van de geestelijke gezondheidszorg - geen tijd en geen middelen om de duur van een behandeling te verlengen."

Waar hoop je op voor de toekomst van je werking?

Bemelmans: "In de eerste plaats wil ik dat gasten en hun naasten hier nog lang terecht kunnen, en dat er in de toekomst meer huizen zoals Reakiro worden opgericht. Ik hoop ook dat het taboe rond euthanasie verdwijnt.

Het wettelijk kader om euthanasie in geestelijke gezondheidszorg toe te laten, is er. Onze samenleving heeft dan ook de plicht om toegankelijke zorg en behandeling op maat te bieden voor de mensen die dat wensen. Pilotprojecten zoals Reakiro moeten daarom voldoende ondersteuning

krijgen. Geef zulke projecten een kans en evalueer, gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek, of het project al dan niet nuttig is, wat er werkt en wat er niet werkt."

2 Lokale dienstencentra Gent

Els Aerssens is eerstelijnspsycholoog in Gentse lokale dienstencentra. Ze brengt psychologische begeleiding tot bij 65-plussers die er nood aan hebben.

Met welke kopzorgen kloppen ouderen bij jullie aan?

Aerssens: "De meeste ouderen komen bij mij langs omdat ze willen leren omgaan met verlieservaringen, omdat ze het moeilijk vinden om hulp te aanvragen of omdat ze worstelen met hun zelfbeeld. Veel ouderen zoeken ook naar hun eigen identiteit en hun plaats in de maatschappij. Daarnaast komen mantelzorgers langs om te praten over de veranderende relaties en rollen. Verschillende problematieken komen dus aan bod."

Hoe kan de organisatie van de geestelijke gezondheidszorg voor ouderen verbeterd worden?

Aerssens: "Hulpverlening moet toegankelijker worden, en er moet meer

psychologisch hulp komen die specifiek gericht is naar ouderen en hun problematieken. Een samenwerking tussen psychologen en andere partners in de ouderenzorg zou daarbij kunnen helpen. Ook het erkennen van psychologische problemen bij ouderen is nu vaak nog een probleem."

“Er moet meer psychologisch hulp komen die specifiek gericht is naar ouderen en hun problematieken.

Waar hoop je op voor de toekomst van je werking?

Aerssens: "Psychologische begeleiding in lokale dienstencentra bestaat enkel nog maar in Gent. Het zou geïntroduceerd moeten worden in andere steden. Ook een sterkere samenwerking met andere partners, zowel binnen de geestelijke gezondheidszorg als daarbuiten, kan bevorderlijk zijn voor onze werking. We hebben meer middelen nodig om de band met ziekenhuizen en andere organisaties te versterken, en we willen ook meer gehoord worden bij het Vlaams en het federaal beleid. We zouden graag als good practice erkend worden om zo te kunnen bijdragen aan de uitrol van psychologische begeleiding in lokale dienstencentra in andere regio's."

3 Kruispunt Zora

Marjolein Paepen is teamverantwoordelijke Kruispunt ZORA in Mortsel. Kruispunt is een samenwerkingsverband tussen CAW, het Centrum Algemeen Welzijnswerk, en andere partners. Zij bieden op een laagdrempelige manier eerste hulp bij psychische en sociale moeilijkheden. Je wordt geholpen in één of meerdere gesprekken en er wordt doorverwezen indien nodig. De hulpverlening is gratis. Door samen te werken met tolken, bereikt het Kruispunt ook anderstaligen.

Met welke kopzorgen kloppen ouderen bij jullie aan?

Paepen: "Het Kruispunt is er voor iedereen van 16 jaar of ouder, maar we merken dat jongeren onder de 18 jaar en 60-plussers moeilijker de weg vinden naar ons. We kregen in

het verleden meer ouderen over de vloer dan nu. De ouderen die we wel bereiken, komen vooral omdat ze eenzaamheidsgevoelens hebben, te maken krijgen met angsten of stress hebben. Ook relatie- en gezinsproblemen durven al eens kopzorgen

veroorzaken, net zoals verlieservaringen, fysieke moeilijkheden of het hebben van (ouderdoms)ziekten."

"Mensen die bij ons aankloppen met praktische vragen of psychische problemen die we niet kunnen verhelpen,

verwijzen we door naar de geschikte hulpvoorziening. We vinden een warm onthaal heel belangrijk.”

Hoe kan de organisatie van de geestelijke gezondheidszorg voor ouderen verbeterd worden?

Paepen: “Ouderen bereiken is voor ons vandaag nog een echte uitdaging. Ik merk dat ook andere organisaties daar moeilijkheden bij ondervinden, terwijl ik wel geloof dat veel ouderen hulp nodig hebben. Het is dus belangrijk dat we in de toekomst drempelverlagend blijven werken en blijven nadenken over hoe we hen kunnen bereiken. Ouderen moeten actief gecontacteerd worden, zodat ze kunnen kennismaken met alle hulporganisaties die er zijn. Na een

eerste kennismakingsgesprek, staan ze er waarschijnlijk meer voor open om hulp te aanvaarden. Ook het organiseren van groepsessies en samenwerkingen met andere organisaties die werken rond ouderen kunnen daarbij helpen.”

“ Ik geloof dat veel ouderen hulp nodig hebben. Maar hen bereiken is nog een echte uitdaging.

Waar hoop je op voor de toekomst van je werking?

Paepen: “We moeten blijven kijken naar wat er leeft en inzetten op actuele thema's. En we moeten laagdrempelige hulpverlening blijven aanbieden. Als CAW geven we steun aan zij die het moeilijk hebben zodat ze zelf terug verder kunnen. We bieden rust aan diegenen die dat kwijt zijn. We versterken de mogelijkheden van mensen en staan hen bij in het benutten van hun basisrechten. We bestrijden elke vorm van uitsluiting en komen op voor een menswaardig leven voor iedereen. Dat zijn zaken die we moeten blijven doen, ook voor ouderen.”

4 Eerstelijnszone Leuven

Veerle Van Vlierberghe is eerstelijnspsycholoog ouderen bij Eerstelijnszone Leuven. Ze begeleidt er 65-plussers met psychische klachten. Daarnaast zijn de eerstelijnspsychologen ook beschikbaar voor mantelzorgers van ouderen. Bovendien is er een aanbod voor hulpverleners op eerste lijn die vaak met ouderen werken. Zij kunnen advies krijgen en vormingen volgen.

Met welke kopzorgen kloppen ouderen bij jullie aan?

Van Vlierberghe: “Ouderen die bij ons aankloppen, hebben vooral klachten zoals angst en depressie. Ook levensfaseproblemen komen vaak aan bod:

de overgang naar een nieuwe woning, een stijgende zorgafhankelijkheid en het verlies van mogelijkheden en geliefden kunnen ervoor zorgen dat hun veerkracht vermindert en ze tijdelijk ondersteuning nodig hebben. Maar

ook complexe rouw, relatieproblemen, cognitieve problemen, wanen en verslavingsgedrag komen aan bod.”

Hoe kan de organisatie van de geestelijke gezondheidszorg voor ouderen verbeterd worden?

Van Vlierberghe: "Alle lagen van de zorg zijn belangrijk, er moet dus op elk niveau ingezet worden. De bewustwording in de maatschappij en de beeldvorming rond ouderen liggen aan de basis. Een stevige en goed uitgebouwde eerstelijnszorg, die vlot en laagdrempelig beschikbaar is, is hier cruciaal. Maar ook meer gespecialiseerde geestelijke gezondheidszorg blijft noodzakelijk. Ik pleit er zeker niet voor om ziekenhuizen te sluiten, en ik denk ook niet dat alle psychotherapeuten beter eerstelijnspsychologen

zouden worden. Het is een en-en verhaal: we hebben buurtgerichte zorg nodig, eerstelijnspsychologen, psychotherapeuten én hoog specialistische zorg. Maar de basis moet goed uitgebouwd zijn. Dat vraagt om een sterke eerste lijn."

“Alle lagen van de zorg zijn belangrijk, er moet dus op elk niveau ingezet worden.”

Waar hoop je op voor de toekomst van je werking?

Van Vlierberghe:

"Eerstelijnspsychologische zorg voor ouderen blijft belangrijk in de toekomst. Het is noodzakelijk om hiervoor goed opgeleide hulpverleners te hebben die gespecialiseerd zijn in het werken met ouderen. Bovendien moeten zij voldoende voeling hebben met de lokale noden, want de vraag en aanbod kunnen verschillen per regio. Een specifiek aandachtspunt bij ouderen blijft voor mij ook de mogelijkheid voor zorgverleners om aan huis te gaan. Voor veel ouderen is dat echt noodzakelijk."

5 Centrum Geestelijke Gezondheidszorg De Pont

Ann Cappaert is psycholoog en psychotherapeut bij de Ouderenwerking van CGG, centrum geestelijke gezondheidszorg, De Pont in Mechelen, Boom en Lier. Die ouderenwerking richt zich op 65-plussers met psychische en gerontopsychiatrische aandoeningen, en ook op de mantelzorgers van die kwetsbare ouderen. Neurodegeneratieve aandoeningen zijn in CGG De Pont voor deze hulpverlening geen exclusie criterium.

Met welke kopzorgen kloppen ouderen bij jullie aan?

Cappaert: "We krijgen vooral ouderen over de vloer die kampen met depressieve klachten, gecompliceerde rouwprocessen, aanpassingsstoornissen, interpersoonlijke problemen, angststoornissen, onverwerkte (jeugd) trauma's die weer de kop opsteken, of ouderen met een verslavingsproblematiek."

Hoe kan de organisatie van de geestelijke gezondheidszorg voor ouderen verbeterd worden?

Cappaert: "De toeleiding van ouderen naar de GGZ moet verbeterd worden. Dat kan door verwijzers zoals huisartsen of thuisverpleegkundigen te sensibiliseren en hen duidelijk te maken dat behandeling en psychotherapie bij ouderen kan en zin heeft. Anderzijds is het belangrijk om drempels voor ouderen zelf te verlagen en hen het mandaat over hun eigen behandelingstraject te laten behouden. Ook een

specifiek op maat gericht groepsaanbod voor 65-plussers met psychische klachten en (kop)zorgen is een aandachtspunt. Dat kunnen we doen door ons verder te verdiepen in de verschillen in noden tussen bijvoorbeeld een 65-plusser en een 80-plusser."

“Verwijzers zoals huisartsen of thuisverpleegkundigen moeten we sensibiliseren en duidelijk maken dat behandeling en psychotherapie bij ouderen kan en zin heeft.”

Waar hoop je op voor de toekomst van je werking?

Cappaert: "Binnen ons CGG vinden we het belangrijk dat er een gespecialiseerde ouderenwerking is met experten die hier bewust hun beroep van maken. We moeten therapeutische programma's ontwikkelen die aangepast zijn aan de noden en mogelijkheden van ouderen, ook voor de meest kwetsbaren of moeilijk bereikbare thuiswonende ouderen met psychische klachten. Ik geloof daarbij in regionale samenwerking tussen verschillende zorg- en behandelpartners, zoals het regionaal expertisecentrum dementie."

"Er moet een betere ondersteuning komen voor zorgverleners van ouderen door in te zetten op coaching en vormingen. Ook sensibilisering- en preventiewerk is in de toekomst erg belangrijk. Maar om dit alles te bereiken zijn er uiteraard dringend meer middelen nodig!"

6 Gentse wijkgezondheidscentra

Kristel Luyckx is eerstelijnspsycholoog in een Gents wijkgezondheidscentrum. Diverse zorgaanbieders werken er onder één dak, zoals een huisarts en een psycholoog. Dat verlaagt de drempel naar psychologische hulpverlening voor veel patiënten, want patiënten kunnen na een verwijzing door de huisarts rechtstreeks op consultatie bij de psycholoog.

Met welke kopzorgen kloppen ouderen bij jou aan?

Luyckx: "Ik krijg regelmatig mensen over de vloer met zogenaamd 'soma-tisch onvoldoend verklaarde lichamelijke klachten (SOLK)'. Dat zijn klachten van lichamelijke aard waarvoor (nog) geen duidelijke medische oorzaak kan gevonden worden. Die klachten kunnen op lange termijn wel een grote impact op het leven van de patiënt hebben en bijvoorbeeld leiden tot chronische pijnen. Die kunnen angsten of depressies veroorzaken."

"Er komen ook mensen langs die te maken kregen met verlieservaringen: verlies van dierbaren, verlies van mogelijkheden of moeten verhuizen omdat zelfstandig thuiswonen niet meer ging. Anderen maken zich zorgen omdat ze de indruk hebben zaken te vergeten. Ouderen krijgen ook meer te maken met ziekten zoals kanker of Parkinson, en de impact van de behandelingen daarvan zorgt voor een grotere nood aan ondersteuning. Daarnaast komen er mensen aan-kloppen waarbij onverwerkte zaken van vroeger opnieuw de kop opste-ken, bijvoorbeeld naar aanleiding van het overlijden van een familielid. Het is belangrijk dat hun angsten serieus genomen worden en samen zoeken we naar manieren om hun klachten aan te pakken."

Hoe kan de organisatie van de gees-telijke gezondheidszorg voor oude-ren verbeterd worden?

Luyckx: "Er moet meer aandacht komen voor de psychische problemen van ouderen. Met welke kopzorgen krijgen zij te maken? Pas nadat er een duidelijk beeld is van de klachten van ouderen, kan de zorg meer op maat en toegankelijker worden. Ik hoop ook dat

er in de toekomst nog meer aandacht komt voor het interdisciplinair wer-ken tussen hulpverleners. Met elkaar samenwerken en overleggen is - zeker bij ouderen - cruciaal. Daarnaast wor-den ouderen nu nog regelmatig betut-teld, terwijl het allemaal autonome mensen zijn. Ook zij willen meeden-ken over wat mogelijk is voor hen, en ook zij vinden een toekomstperspec-tief belangrijk. De sector moet meer beslissingen nemen samen met oude-ren, in de plaats van te denken voor hen."

“Ouderen willen meedenken over wat mogelijk is voor hen. De sector moet meer beslissingen nemen samen met ouderen, in de plaats van te denken voor hen.”

Waar hoop je op voor de toekomst van je werking?

Luyckx: "Ouderen zijn gevoelig voor piekeren, wat hun levenskwaliteit vermindert. Huisartsen moeten daarom blijvend alert zijn voor de psychische problemen van ouderen en aange-ven dat een behandeling mogelijk is. Ik geloof ook dat mensen tot op hoge leeftijd dingen kunnen leren verwerken en kunnen groeien als mens. Dat vind ik een belangrijk aandachtspunt."

Meer lezen?

Wil je meer te weten komen over onze campagne? Op www.kopzorgen.be vind je verschillende gesprekken met experts en praktijkorganisaties, en getuigenissen en visies van ervarings-deskundigen.

Wil je meer te weten komen over deze organisaties? Of wil je contact met hen opnemen? Je kan er terecht via:

Reakiro:

www.reakiro.be

016 67 02 25 - info@reakiro.be

LDC Gent:

stad.gent/samenleven-welzijn-gezondheid/welzijn/

lokale-dienstencentra

09 266 91 39

psychologenldc@stad.gent

Kruispunt ZORA:

www.kruispunten.be/mortsel

0476 76 10 76

zora@kruispunten.be

Eerstelijnszone Leuven:

www.eerstelijnszone.be/

eerstelijnszone-leuven

016 35 27 56

elpouderen@cm.be

CGG De Pont:

www.cggdepont.be

Mechelen: 015 42 08 32 of

mechelen@cggdepont.be

Boom: 03 844 05 43 of

boom@cggdepont.be

Lier: 03 480 18 01 of

lier@cggdepont.be

Wijkgezondheidscentra Gent:

www.gentsewijkgezondheidscentra.be

09 210 10 10

gentinfo@stad.gent

Laurane Berkein & Veerle Quiryen

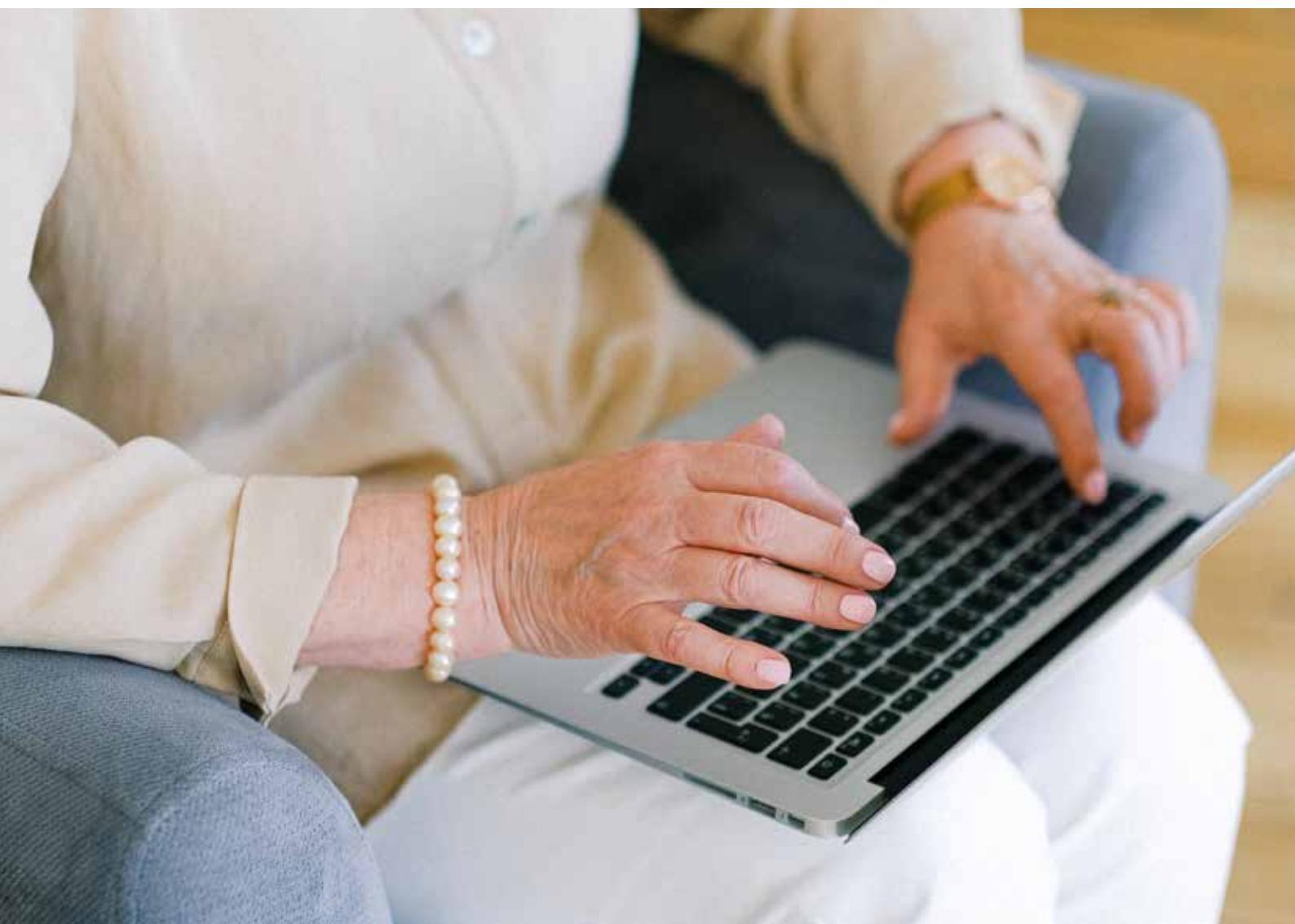
Stafmedewerkers communicatie

Mijn Burgerprofiel

Jouw persoonlijke toegangspoort tot de Vlaamse overheid

Gegevens over je woning vind je op De Woningpas, voor informatie over je pensioen moet je naar mypension en voor gegevens over je gezondheid naar MijnGezondheid. De juiste website vinden is niet altijd eenvoudig. Daarom ontwikkelde de Vlaamse Overheid Mijn Burgerprofiel, een online profiel-pagina waar je als burger al je persoonlijke overheidsgegevens kan terugvinden. Je profielpagina moet je helpen doorheen het kluwen van administratieve documenten. Wij stelden **Siri Craen**, geëngageerd ambtenaar bij de Vlaamse Overheid, vier vragen over Mijn Burgerprofiel.

Wat is Mijn Burgerprofiel en waarom is het opgericht?

Craen: "Mijn Burgerprofiel is een persoonlijke toegangspoort tot alle gegevens die de overheid over jou heeft. En dat op zowel lokaal en Vlaams, als op federaal vlak. Je kan rechtstreeks naar Mijn Burgerprofiel surfen, maar op veel overheidswebsites vind je ook een link naar de online profielpagina. Bovenaan rechts op een overheidswebsite zie je altijd hetzelfde icoontje waar je je kan aanmelden."

"Dankzij Mijn Burgerprofiel moet je nooit meer nadenken of je nu gegevens nodig hebt vanuit je gemeente of stad, het Vlaams of het federaal niveau. De pagina doet dat voor jou. Als je inlogt op Mijn Burgerprofiel zie je bijvoorbeeld welke gegevens er in jouw rijksregister zitten en welke groenestroomcertificaten je hebt. Ouders zien er bijvoorbeeld ook voor welk kind ze bij welke uitbeter een groeipakket ontvangen."

Is de online profielpagina veilig en transparant?

Craen: "Via Mijn Burgerprofiel krijg je exact te zien wat de overheid weet over jou. Het is dus zeker een transparante profielpagina. Je kan je aanmelden via Itsme, met je eID, je kaartlezer, of via een beveiligingscode. Dat zijn technisch de meest veilige manieren, zo kan niemand zich voordoen als jou en stiekem je gegevens bekijken. Mijn Burgerprofiel slaat bovendien geen data op, maar haalt de informatie bij de verschillende overheidsdatabanken. Mijn Burgerprofiel kan dus niet gehackt worden en is zeker veilig!"

Is Mijn Burgerprofiel toegankelijk voor ouderen?

Craen: "We laten Mijn Burgerprofiel regelmatig testen door verschillende mensen. Die testgroepen kijken zowel naar hoe de website er uit ziet, als naar het gebruiksgemak. Zo kunnen we perfect inspelen op de noden en behoeften van de gebruiker, en dus ook van oudere gebruikers. Dankzij Mijn Burgerprofiel hoef je bovendien niet meer zelf uit te zoeken waar je de juiste informatie vindt. Alles staat op één pagina, en dat valt in de smaak bij ouderen. Veel 65-plussers vonden bijvoorbeeld de weg naar hun online profielpagina door de communicatie over de COVID-19-vaccinaties."

"We ontwikkelden ook enkele video's die uitleg geven over Mijn Burgerprofiel. Er is een video waarop de gebruiker ziet hoe hij zich kan aanmelden via Itsme of met de eID, en er is ook een filmpje dat je toont hoe je Mijn Burgerprofiel moet gebruiken. Wij ontwikkelen de video's op vraag van lokale besturen, en zij verspreiden ze. We werken ook aan een opleidingspakket. Dat pakket kunnen lokale besturen dan gebruiken om gebruikers te begeleiden wanneer ze zich voor het eerst willen aanmelden op de profielpagina."

"Daarnaast kunnen mensen met vragen terecht op het nummer 1700, het gratis informatienummer van de Vlaamse overheid. Bij vragen over je aanmelding of over de

profielpagina in het algemeen, kan je bellen of chatten met de infolijn."

“Dankzij Mijn Burgerprofiel hoef je niet meer uit te zoeken waar je de juiste informatie vindt. Alles staat op één pagina, en dat valt in de smaak bij ouderen.”

Hoe ziet de toekomst van Mijn Burgerprofiel eruit?

Craen: "Vandaag hebben er al 128 lokale besturen zich aangesloten op Mijn Burgerprofiel. Van kleine gemeenten zoals De Pinte, Hoeselt en Lendeledede tot grotere steden zoals Gent, Kortrijk en Mechelen. Aangezien we met veel lokale besturen in gesprek zijn, zal dat aantal alleen maar vermeerderen."

"De gebruiker kan nu al attesten en vergunningen downloaden via zijn profielpagina, maar dat willen we nog veel meer uitbreiden. We willen zoveel mogelijk gegevens linken aan Mijn Burgerprofiel, zodat je er alle belangrijke dienstverleningen op alle niveaus kan terugvinden. Verder willen we ook een betaalmodule en een aanvraagmodule toevoegen aan de online profielpagina."

"Momenteel ontwikkelen we met de Vlaamse belastingdienst een manier om het aanslagbiljet digitaal te raadplegen. We voeren ook gesprekken om bibliotheeksysteemen te kunnen koppelen aan Mijn Burgerprofiel. En het zou helemaal geweldig zijn mochten we er dit jaar al in slagen om met een aantal lokale besturen gebruikers herinneringen te kunnen sturen: 'Niet vergeten, je moet je document nog invullen' of 'Vraag nu je reispas aan via de goedkoopste formule'. We hebben dus nog heel veel plannen! Maar ons hoofddoel blijft altijd: een herkenbare, veilige en gebruiksvriendelijke pagina ontwikkelen."

Probeer het uit

Surf naar www.mijnburgerprofiel.be.

Laurane Berkein

Stafmedewerker communicatie en copywriting

Lokaal samenwerken in **zorgzame buurten**

Zowel vanuit de Vlaamse overheid als bij lokale besturen, het verenigingsleven en individuele burgers groeit er heel wat enthousiasme voor buurtgerichte zorg en zorgzame buurten. Zo lanceerde Minister Beke in juni 2021 nog een projectoproep voor 100 zorgzame buurten. Ook het Fonds Dr. Daniël De Coninck ondersteunde de afgelopen twee jaar 35 projecten. Het onderzoeksteam Agogische Wetenschappen van de VUB nam deze projecten onder de loep en ging na wat de ervaren meerwaarden en succesfactoren waren. Een zorgzame buurt ontstaat immers niet vanzelf.

De 35 zorgzame buurten waren heel verschillend in opzet, doelstelling, doelgroep en methodiek. Hoewel de projecten zeer divers zijn, zijn er een aantal raakvlakken die de projecten verbinden tot 'zorgzame buurten'. De focus van de 35 zorgzame buurten ligt op het faciliteren van ontmoeting en verbinding in de buurt, het versterken van buurtbewoners in het algemeen of bepaalde groepen in het bijzonder. 23 projecten richten zich op ouderen, 19 projecten werkten vooral met mensen in armoede, 15 projecten richten zich op families en gezinnen. Ook mensen van buitenlandse origine en het bredere publiek waren veel vernoemde doelgroepen.

Meerwaarden van zorgzame buurten

De projecten halen verschillende meerwaarden aan van zorgzame buurten, zoals de kans voor buurtbewoners om elkaar te ontmoeten en sociale cohesie te versterken. Projecten vertellen dat mensen vaker 'hallo' zeggen tegen elkaar, er ontstonden nieuwe vriendschaps- of zelfs liefdesrelaties, er was minder eenzaamheid, en burens- of familie-ruzies werden bijgelegd. Geen zorgzame buurt zonder een warme buurt.

Volgende quote komt uit het project 'Iedereen Kerstman en Kerst voor iedereen' van Oranje vzw in de Brugse buurt Annabil. Ze zochten lokale kerstmannen en -vrouwen op die iets wilden betekenen voor anderen: "En toevallig, een week of twee geleden (begin september) was ik in gesprek met de buurtagent. Die zei: ik ben bij iemand binnen geweest, en dat kaartje lag er nog altijd. Dat was eigenlijk ook het enige kaartje van kerst dat ze gekregen had."

Een tweede meerwaarde is het domino-effect van ontmoeten naar zorgzaamheid: bij sommige projecten is het

ontmoeten een katalysator voor andere (kleinschalige) zorgzame initiatieven.

Zo is er het project 'Cultuursensitieve zorg in Tuinwijk Beringen' vanuit vzw IN-Z, dat via huisbezoeken en activiteiten ouderen met een migratieachtergrond bereikt, en hen ontmoetingskansen en cultuursensitieve zorg biedt. Nadien gingen ouderen zelf, zonder tussenkomst van de organisatie, gaandeweg meer en meer zelf het initiatief nemen om af te spreken en elkaar te helpen waar nodig "... Want ook als er iemand ziek was, dat was dadelijk van 'oh, wij gaan kijken'. Je merkt inderdaad dat die nu zo een vaste klik zijn geworden. Als ze ergens naartoe gaan 'oh ik kom u halen', en 'kom maar mee', en 'ik pak u mee' en zo."

Projecten leiden ook tot een beter gevoel van levenskwaliteit en welbevinden. Dat is een breed begrip en soms moeilijk te meten. Maar er waren heel wat verhalen over meer zin in het leven, gevoelens van plezier, geluk, appreciatie, genieten van het leven, een gevoel van eigenaarschap en meer sociale inclusie.

Zo noemen ze de open moestuin van het project Grondig Anders Zorgen in Lichtervelde bijvoorbeeld "een plek waar groenten en mensen groeien" en waar we deze quote oppikten: "Mensen konden ook echt zeggen van: weet je, we worden gelukkig van wat we doen, en vooral, we doen dingen."

Tot slot dragen projecten bij aan een positievere beeldvorming over de deelnemers, betrokken organisaties en de wijk. Vele projecten kijken niet zozeer naar wat mensen niet kunnen, nodig hebben, of waar de problemen zijn, maar vertrekken vanuit de sterktes van mensen.

De klassieke indeling zorggever versus afhankelijke zorgvrager is er veel minder. Iedereen werkt samen aan een zorgzame buurt, en iedereen brengt iets in. Zoals duidelijk wordt in deze quote: "Ik heb een foto mee waar ik een nieuwe persoon iets aan het leren ben, die nooit iets in de tuin gedaan heeft. Ik was 86, en die persoon was 82. Is dat niet mooi dat we dat nog 'jonge mensen' mogen aanleren?"

Een zorgzame buurt ontstaat niet vanzelf: enkele succesfactoren

Om zorgzame buurten en projecten tot stand te brengen, is participatie een rode draad. Participatie niet als instrument, maar als uitgangspunt. Niet enkel bij de uitvoering van het project, maar bij de vormgeving, het bepalen van de behoeften, de doelstellingen, de beoogde impact en bij de werkwijze. Hoewel het de nodige tijd en energie vergt om hiermee aan de slag te gaan, zorgt cocreatie voor meer gedragen oplossingen voor bepaalde moeilijkheden in de buurt en een betere betrokkenheid bij het project, omdat deelnemers -of eerder 'deelhebbers' - meer inspraak krijgen, er naar hen geluisterd wordt en zij eigenlijk in de cockpit van het project zitten.

Ook het anders professioneel handelen, namelijk zorg- en welzijnswerkers als zorgversterkers in plaats van zorgverstrekkers, blijkt een succes. Zij faciliteren en coachen in

plaats van organiseren, maken persoonlijk contact en zijn aanwezig, spelen flexibel in op de actualiteit, zijn geëngageerd en enthousiast, hebben een grondige kennis van de werkcontext en ondersteunen, motiveren en waarderen vrijwilligers.

Vanuit de basisidee 'het is de buurt die het best weet wat er nodig is', worden de sterktes en capaciteiten van zorgzame buurten in kaart gebracht, in dialoog tussen bewoners, gebruikers, mensen met beslissingsmacht en experts. Veel meer dan vroeger zetten de projecten hard in op capaciteiten en talenten van buurtbewoners in plaats van problemen, noden en tekorten. Zorgzame buurten zijn warm, veerkrachtig en positief. Ook iets voor jouw gemeente?

Benieuwd naar meer?

Lees het volledige rapport en een overzicht van de projecten via de website van de Koning Boudewijnstichting: www.kbs-frb.be

Liesbeth De Donder, Sylvia Hoens, Hannelore Stegen, Octavia Kint, An-Sofie Smetcoren

VUB

Wonen in de tuin van je mantelzorger? Goedgekeurd!

Het Vlaams Parlement keurde enkele weken geleden twee nieuwe vormen van zorgwonen goed: zorgwonen in een vrijstaand bijgebouw en zorgwonen in een mobiele zorgunit. Zo'n mobiele zorgunit is een woning voor een oudere of zorgbehoevende persoon die in de tuin van de mantelzorger wordt geplaatst. Omgekeerd kan de mantelzorger ook gaan wonen in de tuin van de persoon voor wie hij of zij zorgt. De mobiele zorgunit is een tijdelijke, losstaande wooneenheid. **Annelies Maes**, diensthoofd vergunningen bij de stad Hasselt, vertelt ons meer over deze nieuwe vorm van wonen.

Zorgwonen waarbij er een wooneenheid of ruimte wordt voorzien voor één of twee 65-plussers of zorgbehoevenden binnen een bestaande woning, bestaat al even. Met de wijzigingen die nu werden goedgekeurd, worden de mogelijkheden voor zorgwonen aanzienlijk uitgebreid. Zo kan een zorgwoning realiseren nu ook in een bestaand en vrijstaand bijgebouw of in een tijdelijke, verplaatsbare constructie. Uiteraard zijn hier een aantal voorwaarden aan verbonden en lokale besturen krijgen de opdracht daarop toe te zien.

Meldingsplicht

In 2019 bouwde stad Hasselt zelf al een kader uit voor het plaatsen van mobiele zorgunits in de tuin. Door de regeling van de Vlaamse overheid, zal de aanpak in Hasselt ook veranderen. "De overheid ziet een mobiele unit als zorgwoning en heeft daarom beslist dat er bij een mobiele zorgunit enkel een meldingsplicht nodig is", vertelt Maes. "Dat wil zeggen dat je niet langer verplicht bent om een omgevingsvergunning aan te vragen, wat tot op heden wel het geval was. De aanvraag voor een mobiele zorgunit kan

dankzij de meldingsplicht veel sneller verlopen. Over een meldingsaanvraag moet binnen de 30 dagen beslist worden, een omgevingsvergunning aanvragen duurt in principe veel langer."

Als je een zorgunit wilt plaatsen, moet je dat dus melden. Maar de zorgrelatie stopt als de oudere of de zorgbehoevende persoon overlijdt of verhuist naar een woonzorgcentrum. "Door de unit aan- en af te melden, kan de overheid controleren dat de zorgunit enkel bewoond wordt door een zorgbehoevende persoon of 65-plusser", legt Maes uit. "Een mobiele zorgunit zonder omgevingsvergunning, mag slechts drie jaar blijven staan. Die termijn kan eenmalig nog eens drie jaar verlengd worden. Wil je de zorgunit langer gebruiken, dan zal je toch een omgevingsvergunning moeten aanvragen. De zorgwoning binnen een bestaande woning of vrijstaand bijgebouw daarentegen, mag voor onbepaalde duur worden gebruikt, op voorwaarde dat de zorgrelatie aanwezig blijft."

Verschillende drempels

Hasselt heeft ook al ervaring met de praktijk, want er werd in de stad al een eerste mobiele zorgunit geplaatst. Een oudere dame woont dankzij die zorgwoning in de tuin van haar dochter, en kan zo dagelijks door haar ondersteund worden. Daarnaast zijn meerdere aanvragen lopende. "Omdat een mobiele zorgunit vrij nieuw is en de vraag voorlopig niet groot is, zijn er maar een beperkt aantal aanbieders van zorgunits", vertelt Maes. "Dat zorgt ervoor dat het al snel rond de 60 000 à

70 000 euro kost, een bedrag dat voor heel wat mensen een drempel vormt. Ik hoop dan ook dat mensen binnenkort ook zorgunits kunnen huren. Dat ze nu in vaak enkel te koop zijn schrikt veel mensen af."

Een woning die gebouwd wordt, moet voldoen aan de kwaliteitsnormen van dat type woning. Maar een zorgunit kent nog geen eigen woonkwaliteitsnormen. "Voorlopig is er enkel een regelgeving voor een woning of een kamer", legt Maes uit. "Maar het is belangrijk dat er ook bij een zorgunit aan bepaalde kwaliteitsnormen voldaan wordt. Wordt een zorgunit een volwaardige woning met eigen sanitair, een eigen keuken en een eigen slaapplek? Of krijgt een unit maar een beperkt aantal functies en gebruikt de bewoner voor de andere zaken de hoofdwoning? Voor die verschillende vormen zijn aparte kwaliteitsnormen nodig"

Voorwaarden

Wie een zorgunit in zijn tuin wil plaatsen, moet rekening houden met enkele elementen. Zo moet de unit binnen een straal van 30 meter rond de hoofdwoning geplaatst worden. De nutsvoorzieningen moeten via de hoofdtoevoer verlopen en er mag buiten de strikt noodzakelijke toegang geen bijkomende verharding, zoals een extra terras, worden aangelegd. Bovendien moet er aangetoond worden dat de persoon die in de unit zal wonen wel degelijk zorgbehoevend of 65 jaar of ouder is.

"In verdichte omgevingen is het plaatsen van een zorgunit extra complex", vertelt Maes. "In een appartementsblok hebben bewoners vaak een gemeenschappelijke tuin. Die tuin kan niet zomaar opgeëist worden door een mantelzorger. Ook in verstedelijkte gebieden, waar burens kort op elkaar wonen, is het belangrijk dat de mantelzorger de omgeving informeert als die een zorgunit wil plaatsen."

Rolstoeltoegankelijke units

Maes hoopt ook dat het aanbod zorgunits zal vergroten. "Het is belangrijk dat aanbieders verschillende soorten en types units gaan ontwikkelen. Niet elke zorgbehoevende persoon heeft dezelfde noden. Sommige bewoners zullen voldoende handvaten nodig hebben om zich aan vast te houden, andere hebben misschien een liftstelsysteem nodig om in hun bed of douche te geraken. Het is ook belangrijk dat de zorgunits rolstoeltoegankelijk zijn."

"Ik verwacht ook dat steden en gemeenten hun inwoners goed gaan informeren over de mogelijkheden. Mantelzorgers moeten eerst over alle nodige informatie beschikken, vooral eer ze zo'n investering doen." besluit Maes.

 Meer informatie over zorgwonen vind je op www.vlaanderen.be/zorgwonen.

Laurane Berkein

Stafmedewerker communicatie en copywriting

Onze visie

De **Vlaamse Ouderenraad** is tevreden met de uitbreiding maar vraagt bij verdere uitwerking en invulling aandacht te hebben voor de toegankelijkheid, kwaliteit en betaalbaarheid van de mobiele unit of het bijgebouw. Op vlak van betaalbaarheid pleit de Vlaamse Ouderenraad er onder meer voor om deze vorm in aanmerking te laten komen voor de **Vlaamse aanpassingspremie**, een premie om je woning aan te passen aan de noden van oudere bewoners. Bovendien moet er, vanuit Vlaanderen maar ook lokaal, ingezet worden op voldoende duidelijkheid en begeleiding. Enkel zo zullen de nieuwe mogelijkheden voldoende bekend en aantrekkelijk zijn.

Een cultureel uitje in het woonzorgcentrum

Cultuurhuizen streamen voorstellingen naar bewoners

Tijdens de coronapandemie gebeurde er van alles online: videocalls met de kleinkinderen, online quizen met vrienden en sporten met behulp van YouTubevideo's. Maar ook de culturele activiteiten waren online zeer populair. Bij het lezen van het onderzoek naar cultuurparticipatie tijdens de tweede lockdown, vielen we bijna van onze theaterstoel. Want tijdens die lockdown bleek 75% van de cultuurliefhebbers online te participeren. Een opmerkelijk cijfer waar we graag meer over willen weten. **Evi Gillard**, productmanager Digitale Cultuurbeleving bij Cultuurconnect, vertelt ons waarom digitale innovatie in de cultuursector een succes is.

© Sien Verstraeten

Informereren en inspireren

Cultuurconnect informeert en inspireert de cultuursector om mee te gaan in maatschappelijk relevante, digitale innovatie. De vzw werkt voor bibliotheken en cultuur- en gemeenschapscentra. "Cultuurconnect zorgt ervoor dat alle dagelijkse werkprocessen in een cultuurhuis of bibliotheek vlot verlopen", legt Gillard uit. "Dat gaat van een bibliotheekstelsel tot de websites van cultuurhuizen. We verzorgen ook de digitale collecties van een bib, zodat klanten er e-boeken, digitale kranten en interactieve kinderboeken kunnen lezen."

Culturele livestreams

Maar Cultuurconnect maakt het voor cultuurhuizen ook mogelijk om livestreams van culturele voorstellingen te organiseren. "Het cultuurhuis neemt contact op met de woonzorgcentra, ziekenhuizen en zorginstellingen waar ze een voorstelling willen streamen", vertelt Gillard. "Tijdens zo'n livestream coördineren wij het project van het begin tot het einde."

“ De deelnemers maken opnieuw deel uit van een live publiek. Een grote meerwaarde op vlak van inclusiviteit en welzijn.

Cultuurhuizen bereiken op die manier minder mobiele ouderen in woonzorgcentra, kinderen en volwassenen met een beperking in zorgcentra of chronisch zieke mensen in een ziekenhuis. "Dat zijn doelgroepen die zich niet of moeilijk naar een cultuurhuis kunnen verplaatsen om een voorstelling bij te wonen. Het cultuurhuis brengt de voorstelling via livestreaming naar hen", knikt Gillard. "Via de livestream focussen we op beleving en sfeer, zoals kaartjes scheuren en een hapje en een drankje. Daardoor maken de deelnemers opnieuw deel uit van een live publiek. Een grote meerwaarde op vlak van inclusiviteit en (mentaal) welzijn."

En dat lijkt te werken. Want ouderen die op deze manier nog steeds kunnen participeren aan het aanbod van een cultuurhuis, zijn in de wolken. Zo vertelt een zorgmedewerker van WZC De Wending in Turnhout over Jeanne: "Als trouwe abonnee van cultuurhuis De Warande in Turnhout genoot Jeanne jarenlang van het podiumaanbod, zowel van theater, dans als comedy of muziek. Nu ze in woonzorgcentrum De Wending woont, wordt de verplaatsing naar De Warande steeds moeilijker. Haar lach tijdens de livestream sprak boekdelen."

“ Ouderen die op deze manier nog steeds kunnen participeren aan het aanbod van een cultuurhuis, zijn in de wolken.

Voorkeur voor muziek

Cultuurconnect streamt voorlopig muziek en muziektheater. "In de toekomst zouden we ook graag theatervoorstellingen streamen in woonzorgcentra", licht Gillard toe. "Maar uit feedback blijkt dat bewoners het liefst herkenbare muziekvoorstellingen meevolgen. Streams met bekende artiesten en/of Nederlandstalige muziek spreken hen het meest aan, en ze volgen de livestream het liefst in de namiddag."

Na corona terug in groep

Of het livestreamaanbod in woonzorgcentra na corona zal verminderen? "Ik denk van niet", vertelt Gillard. "Ook voor de pandemie was een cultureel livestreamaanbod al een succes. Bewoners bekeken toen al livestreams in grote groepen. Het enige verschil tijdens de pandemie, was het feit dat bewoners de voorstellingen volgden in kleine leefgroepen of individueel op de kamer. Wanneer ze de livestreams weer samen kunnen bekijken, zal ook de sfeer tijdens die voorstellingen terugkeren. Het zorgpersoneel zal daar zeker mee voor zorgen!"

Naast livestreams voor bewoners van woonzorgcentra, hadden ook thuiswonende ouderen tijdens de coronapandemie interesse in het digitaal aanbod. "Maar zij verlangen er toch naar om cultuurvoorstellingen weer fysiek te kunnen bijwonen. Voorstellingen die zich niet in hun buurt afspeelden, of een gemiste voorstelling zullen zij in de toekomst misschien wel online volgen."

Het onderzoek werd uitgevoerd door Publiq, het Kenniscentrum Cultuur- en Mediaparticipatie van de Universiteit Gent en de Vrije Universiteit Brussel en het Kenniscentrum Cultuurmanagement & Cultuurbeleid van de Universiteit Antwerpen.

Meer informatie

Surf naar www.cultuurconnect.be/diensten/livestreaming.

Laurane Berkein & Marc Soubry
Stafmedewerkers

Inkomensgarantie voor Ouderen

Voer voor discussie

In de week van 24 mei voerde een breed collectief van 42 verenigingen, vakbonden, mutualiteiten en ondernemersorganisaties actie voor het kabinet van minister van Pensioenen, Lalieux. De deelnemers eisen een grondige hervorming van de IGO of inkomensgarantie voor ouderen. Maar waar loopt het precies fout? Het **Belgisch Netwerk Armoedebestrijding (BAPN)** en ouderenvereniging **OKRA** leggen het ons uit. Zij maken deel uit van het collectief en waren aanwezig op de actie.

Strengere controles

De IGO is een uitkering voor 65-plussers die onvoldoende pensioenrechten hebben opgebouwd en daardoor geen of een laag pensioen hebben. De uitkering wil mensen tegen extreme armoede beschermen. Maar het bedrag dat IGO-gerechtigden krijgen, is veel te laag om mensen echt waardig te laten leven, vindt **Caroline Van Der Hoeven**, coördinator bij BAPN. "Er zijn ook bepaalde voorwaarden als je een IGO wilt ontvangen. Zo moet je minstens 65 jaar zijn, je moet Belg zijn of gelijkgesteld zijn aan de Belgische nationaliteit, je hoofdverblijfplaats moet in België zijn en je moet over weinig financiële middelen beschikken."

“De controles gebeuren door de postbode en zijn zo streng, dat de IGO-gerechtigden hun huis nooit durven verlaten.”

IGO-gerechtigden hangen sinds 2020 ook vast aan strenge controles. "Jaarlijks worden 80% van alle IGO-gerechtigden gecontroleerd", knikt **Delphine Schedin**, stafmedewerker van de pensioendienst bij OKRA. "Tijdens de controle wil men nagaan of de IGO-gerechtigde wel in België verblijft. Bovendien moeten ouderen die recht hebben op een IGO het vooraf melden als ze naar het buitenland gaan of als ze langer dan 21 opeenvolgende dagen op een ander adres in het binnenland verblijven. Doen ze dat niet? Dan dreigen ze hun IGO te verliezen. Een IGO-gerechtigde mag maximaal 29 dagen per jaar in het buitenland doorbrengen."

Bestempeld als fraudeur

De controles gebeuren door de postbode en zijn zo streng, dat de IGO-gerechtigden hun huis nooit durven verlaten. Een spontaan tripje zit er dus niet in. "Een postbode belt tijdens een periode van 21 dagen drie keer aan", legt Schedin uit. "De oudere die een uitkering krijgt, moet zijn of haar identiteitskaart tonen aan de postbode. Is de oudere drie keer niet thuis, dan zal de postbode een informatieve brief en een in te vullen verblijfbewijs in de brievenbus achterlaten. De oudere krijgt dan vijf dagen de tijd om met die documenten naar het gemeentehuis te gaan. Met andere woorden: ouderen die niet mobiel zijn, hebben amper de tijd om vervoer te regelen naar het gemeentehuis."

In 2020 waren er 110.000 IGO-gerechtigden. Het feit dat 80% van die mensen gecontroleerd wordt, wekt de indruk dat alle ontvangers van de uitkering als fraudeur bestempeld worden, vindt Van Der Hoeven. "Eind 2019 is de helft van de IGO-gerechtigden gecontroleerd. Daaruit bleek dat er bij **minder dan 1%** van de ouderen mogelijk sprake kon

zijn van fraude." Eerder al stelde het BAPN dat "de overheid met een bazooka op een mug schiet".

"Dat de controle trouwens gebeurt door de postbode, is ook absurd. Een controle in opdracht van de federale Pensioendienst, moet ook gebeuren door een medewerker van de federale Pensioendienst. Ook de vakbonden van de postbodes sloten zich daarom bij deze coalitie aan."

“Er moet én nagedacht worden over het vrijstellen van categorieën, én de procedure zelf moet worden aangepast.”

Nood aan hervorming van de procedure

Voor de actie plaatsvond, erkende minister Lalieux dat deze controles voor stress kunnen zorgen. Ze liet weten te bekijken of er enkele categorieën van IGO-gerechtigden vrijgesteld konden worden van de controle. Het ging bijvoorbeeld om 80-plussers, daklozen en bewoners van woonzorgcentra. Maar het collectief ging niet akkoord met die uitspraak. "Alleen maar categorieën vrijstellen van de controle, is niet voldoende. Er moet én nagedacht worden over het vrijstellen van categorieën, én de procedure zelf moet worden aangepast", vertelt Schedin.

Hoe ziet die hervorming er dan uit? Het collectief bracht een gemeenschappelijke tekst naar buiten met hun standpunten. Daarin vragen ze om het aantal dagen dat IGO-gerechtigden naar het buitenland mogen, te vermeerderen. De procedure moet worden afgeschaft of er moet worden bekeken of er geen administratieve procedure kan komen op basis van het nationaal register. De controles mogen niet meer uitgevoerd worden door de postbode, wel door de federale Pensioendienst of gemeentelijke bevoegde ambtenaren om zo ook de privacy van de ouderen te beschermen. De vijf dagen die ouderen hebben om naar het gemeentehuis te gaan, zijn onvoldoende. En daarbovenop vraagt het collectief een hogere IGO-uitkering, zodat die boven de armoededrempel komt.

“Het is belangrijk dat wanneer de coronaregels versoepeld zijn en wij weer nieuwe vrijheden krijgen, de IGO-gerechtigden ook mee kunnen genieten van die herwonnen vrijheden.”

Coronacrisis zorgde voor duwtje in de rug

"Door de crisis zijn de huidige IGO-controles opgeschort." vertelt Van Der Hoeven. "De minister heeft de opschorting van de procedure verlengd tot eind september 2021. Het is belangrijk dat de procedure pas opnieuw wordt opgestart, nadat die hervormd is."

"Tijdens de coronacrisis hebben we allemaal een lockdown meegemaakt, maar de IGO-gerechtigden leven door de strenge controles **continu in een lockdown**. Het is belangrijk dat wanneer de coronaregels versoepeld zijn en wij weer nieuwe vrijheden krijgen, de IGO-gerechtigden ook mee kunnen genieten van die herwonnen vrijheden. Dat gaat niet als de IGO-controles weer van start gaan alvorens ze hervormd zijn."

Op 27 mei kwamen zo'n honderd mensen samen voor het kabinet van minister Lalieux. Of die actie iets heeft uitgemaakt? "De minister verklaarde dat ze zich zal inzetten voor een hervorming van de procedure", knikt Van Der Hoeven tevreden. "We willen in de nabije toekomst ook nog in gesprek gaan met alle regeringspartijen. Dan is iedereen op de hoogte van de problematiek en kunnen ook de andere partijen de hervorming ondersteunen."

Laurane Berkein

Stafmedewerker communicatie en copywriting

Ook ouderenverenigingen FedOS en Neos zijn aangesloten bij het collectief. We vroegen hen waarom zij de actie mee ondersteunen.

Jean-Pierre Baeyens, voorzitter FedOS vzw

"Fedos heeft de actie rond de IGO-controles mee ondertekend. Dat ouderen die recht hebben op een IGO aan zulke strenge controles vasthangen, vinden wij niet aanvaardbaar. Het is discriminatie dat IGO-gerechtigden maar 29 dagen mogen doorbrengen in het buitenland."

"Ik vind dat er zeker een controle moet zijn, zodat de federale Pensioendienst weet of de IGO-gerechtigden nog in leven zijn. Maar verder moet die controle voor mij niet gaan. De controle is bovendien in strijd met de Europese wetgeving van vrij verkeer van mensen en goederen."

"Verder vind ik dat niet enkel minister Lalieux, maar ook de andere ministers betrokken moeten zijn bij de hervorming van de IGO-procedure. De IGO gaat niet alleen over pensioenen, ook thema's als volksgezondheid, gelijke kansen en binnenlandse zaken komen aan bod."

Martin De Loose, directeur Neos vzw

"35% van de IGO-gerechtigden is een gewezen zelfstandige, een doelgroep die Neos nauw aan het hart ligt. Het spreekt dan ook voor zich dat wij de actie rond de IGO-controles mee ondertekend hebben. We hopen daarmee een duidelijk signaal te geven aan minister Lalieux."

"Dat er een grondig onderzoek volgt om te kijken of je in aanmerking komt voor een IGO, vind ik normaal. Maar door IGO-gerechtigden te blijven controleren, worden ze allemaal als fraudeur bestempeld. Ik geloof in de leuze 'de meeste mensen deugen' van Rutger Bregman. Ik vind dan ook dat je een IGO-gerechtigde enkel mag controleren als er aanwijzingen zijn dat hij of zij misbruik maakt van de toelage."

"De IGO is in het leven geroepen om mensen met een laag pensioen te ondersteunen. Veel gewezen zelfstandigen die een IGO ontvangen, krijgen de toelage omdat ze door hun zelfstandig statuut een laag pensioen hebben, omdat ze geen reserves hebben kunnen opbouwen tijdens hun loopbaan, of omdat ze als partner van een zelfstandige mee ingeschreven waren in de zaak. Het is absurd dat de overheid zoveel middelen inzet om die mensen te controleren."

“Renoveren vergt veel tijd en energie”

Energiearmoede bij ouderen

De nieuwe Barometer energiearmoede van de Koning Boudewijnstichting leert ons dat in 2019 in België 1 op 4 van de 65-plussers in energiearmoede leeft. Een opvallend cijfer waarover **Katleen Van**

den Broeck ons graag meer vertelt. Zij is onderzoeker rond wonen, woningkwaliteit en duurzaamheid van de woning bij Steunpunt Wonen.

Wanneer is iemand energiearm?

Van den Broeck: "Iemand is energiearm wanneer hij of zij een energierekening heeft die te hoog is voor zijn of haar inkomen. Dat hangt vaak samen met de staat van de woning. Vooral energetische renovaties zoals dakisolatie, vloerisolatie, muurisolatie en een dubbele beglazing kunnen

ervoor zorgen dat de energiefactuur een pak lager is. Renovaties kunnen ook vochtproblemen oplossen, en ook de verwarmingsketel in een oudere woning is vaak dringend aan vernieuwing toe."

Hoe komt het dat zoveel ouderen in energiearmoede leven?

Van den Broeck: "Ouderen wonen vaker in woningen die niet meer aan de energienormen voldoen. Het is duur om die op te warmen. Maar renovaties laten doen vergt veel tijd en energie. Je moet een aannemer zoeken, prijzen vergelijken en wanneer je je huis laat renoveren, ligt je woning er vaak rommelig en vuil bij. Vooral voor ouderen is dat een grote drempel. Ook het financiële plaatje zorgt voor problemen. Ouderen hebben vaak een lager inkomen en veel ouderen zijn alleenstaand. De premies voor energiezuinige woningen zijn vaak niet voldoende om over die financiële drempel te geraken."

"Na die energetische renovaties mag de energiefactuur dan wel lager zijn, de weg er naartoe vraagt natuurlijk een investering. En veel ouderen twijfelen over het resultaat. Als ze vrezen dat ze geen 10 jaar meer zullen leven, brengen de renovaties tenslotte niks op. Bovendien zijn er veel mensen die al zo lang in hun woning leven, dat ze niet meer zien wat er goed of slecht aan is."

Op welke financiële steun kunnen ouderen rekenen?

Van den Broeck: "Er zijn heel wat financiële stimulansen om energetische renovaties door te voeren. Netbeheerder Fluvius biedt bijvoorbeeld een dakisolatiepremie of een premie voor betere beglazing aan. Zij bieden ook collectieve renovatiebegeleidingspremies aan zoals de burenpremie. Dat is een premie voor de begeleiding van burensamenrenoveren. Er bestaat ook zoiets als een totaalrenovatiebonus: een renovatiepremie voor mensen die meer dan één energieverbeterende ingreep tegelijk doen."

"Ook de Vlaamse Overheid kent enkele stimulansen tot renovatie toe. Zo is er bijvoorbeeld de Vlaamse renovatiepremie en de Vlaamse energielening. Een nadeel bij de renovatiepremie, is dat je dat bedrag eerst zelf moet bekostigen of voorfinancieren. Dat is een drempel voor velen. De energielening zorgt er dan weer voor dat mensen uit de prioritaire doelgroep aan nul procent een lening kunnen aangaan."

"Om ervoor te zorgen dat niemand zonder elektriciteit of verwarming valt, zijn er vanuit Vlaanderen voor bepaalde doelgroepen sociale maatregelen zoals het sociaal tarief, sociale energiepremies en een gratis energiescan. Bij zo'n energiescan komt er iemand langs om te bekijken hoe je als bewoner energie kan besparen."

Is die financiële steun voldoende?

Van den Broeck: "In Gent is er een project, Gent knapt op, dat honderd woningen verbouwt om de kwaliteit ervan te verbeteren en de woningen energiezuiniger te maken. Tien van de honderd noodeigenaars, dat zijn eigenaars die in een slechte woning wonen, zijn ouderen. In dat project bleek dat niet enkel de kostprijs een drempel is voor ouderen, ook het gebrek aan begeleiding zorgt ervoor dat ouderen hun woning niet laten renoveren. Daarom krijgen noodeigenaars bij

Gent knapt op naast een budget, niet alleen technische maar ook sociale begeleiding. Die begeleiders beslissen wat er moet gerenoveerd worden, ze zoeken aannemers en uitvoerders en ze helpen de eigenaars bij het in orde brengen van de paperassen. Dat ouderen bij dat project een aanspreekpunt hebben waar ze naartoe kunnen met vragen en problemen, is voor hen een echte meerwaarde. Het ontzorgen en begeleiden van ouderen is voor hen dus even cruciaal als de financiële steun."

“Wijkorganisaties kunnen ouderen proactief benaderen, en via samenwerkingen kan de informatie over energetische renovaties ook tot bij ouderen geraken.”

"Bij het project Gent knapt op krijgen de noodeigenaars een budget van 30 000 euro. Pas als de eigenaars de woning verkopen, of als ze komen te overlijden, moet dat bedrag terugbetaald worden. Jammer genoeg kan dat voor sommige ouderen ook een drempel betekenen. Ze laten liever een erfenis achter voor hun kinderen, dan een woning waarvoor nog 30 000 euro plus een deel van de daardoor gecreëerde meerwaarde terugbetaald moet worden."

"Vlaanderen heeft een gelijkaardig project lopen, het Vlaams noodkoopfonds, dat via de OCMW's verloopt. Ook dat Noodkoopfonds is bedoeld om woningen in een slechte energetische staat op te knappen. Er wordt maximaal 25 000 euro toegekend per noodkoopwoning, via een renteloze lening die je na 20 jaar moet terugbetalen. Het Vlaams noodkoopfonds heeft ook als doel de noodeigenaars

te ontzorgen, maar vooral via technische begeleiding. Er is minder nadruk op sociale begeleiding."

Worden ouderen voldoende op de hoogte gebracht over die opties?

Van den Broeck: "Ik denk dat lokale besturen zeker meer mogen inzetten op het vinden en bereiken van mensen. Zij kunnen ouderen opsporen die in energiearmoede leven. Ouderen beseffen vaak niet dat hun woning gerenoveerd moet worden, of ze zien er het nut niet van in. Veel steden en gemeenten hebben wel een woonloket waar ouderen (en anderen) met hun vragen naartoe kunnen, maar als het bewustzijn er niet is gaan ze ook niet actief op zoek naar informatie. Wijkorganisaties kunnen ouderen proactief benaderen, en via samenwerkingen met bijvoorbeeld thuisverplegers kan de informatie over energetische renovaties ook tot bij ouderen geraken. Outreachend werken om ouderen te ondersteunen en stimuleren om hun woonsituatie te verbeteren is dus een aandachtspunt."

De Vlaamse Ouderenraad schreef in 2017 een advies over energiearmoede bij ouderen. In dat advies pleiten we voor een betere begeleiding en ontzorging voor ouderen bij woningaanpassingen, het vergroten van de betaalbaarheid van energie-ingrepen en woningaanpassingen, en het betaalbaarder en transparanter maken van de energiefactuur. De actiepunten in het advies hebben betrekking op zowel het Vlaamse, federale als lokale beleidsniveau.

Lees ons advies op www.vlaamse-ouderenraad.be.

Meer info over de sociale maatregelen voor elektriciteit en aardgas vind je op www.energiesparen.be/sociaal.

Laurane Berkein

Stafmedewerker communicatie en copywriting

Door de coronacrisis zijn er heel wat evenementen afgelast of uitgesteld. Door die onzekerheid is deze agenda leeg.

We houden je op de hoogte.

Ouderenweek in teken van kopzorgen

In 2021 staat de Ouderenweek, die loopt van **15 tot 21 november 2021**, in het teken van onze campagne Kopzorgen Verdienen Zorg. In die campagne vragen we aandacht voor het psychisch welzijn van ouderen.

Meer informatie daarover vind je op www.kopzorgen.be

Ga jij met het thema aan de slag tijdens de Ouderenweek? Surf naar www.ouderenraden.be voor inspirerende voorbeelden van raden, verenigingen en organisaties.

De Vlaamse Ouderenraad wenst al haar lezers het allerbeste in deze vreemde tijd. Wij volgen de coronacrisis op de voet en houden je op de hoogte via www.vlaamse-ouderenraad.be.

Zorg goed voor jezelf en je omgeving!

De medewerkers van de Vlaamse Ouderenraad

actueel

je vaste afspraak met informatie voor en door ouderen

Al meer dan 10 jaar houden we onze lezers 4 maal per jaar op de hoogte van de initiatieven van de Vlaamse Ouderenraad, relevant beleidsnieuws, de Ouderenweek en andere campagnes rond ouderen, inspirerende projecten voor en door ouderen, onderzoek en meer.

Neem vandaag nog een abonnement

Laat je gegevens achter op www.vlaamse-ouderenraad.be/informatieblad of bel naar 02 209 34 56.

Je kan eender wanneer een abonnement starten. Per jaar betaal je slechts 7 euro.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER
Nils Vandenweghe

REDACTIE
Nils Vandenweghe, Veerle Quiryne, Laurane Berkein

LAY-OUT
Eveline Soors

DRUK
Drukkerij Buroform

Vlaamse Ouderenraad vzw
Broekstraat 49-53
1000 Brussel

02 209 34 51
info@vlaamse-ouderenraad.be

www.vlaamse-ouderenraad.be